

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

51

LA 75 DE ANI DE LA MOARTEA
LUI ION CREANGĂ

Note de drum
din țara cedrilor

UNIVERSUL
NAVEI COSMICE

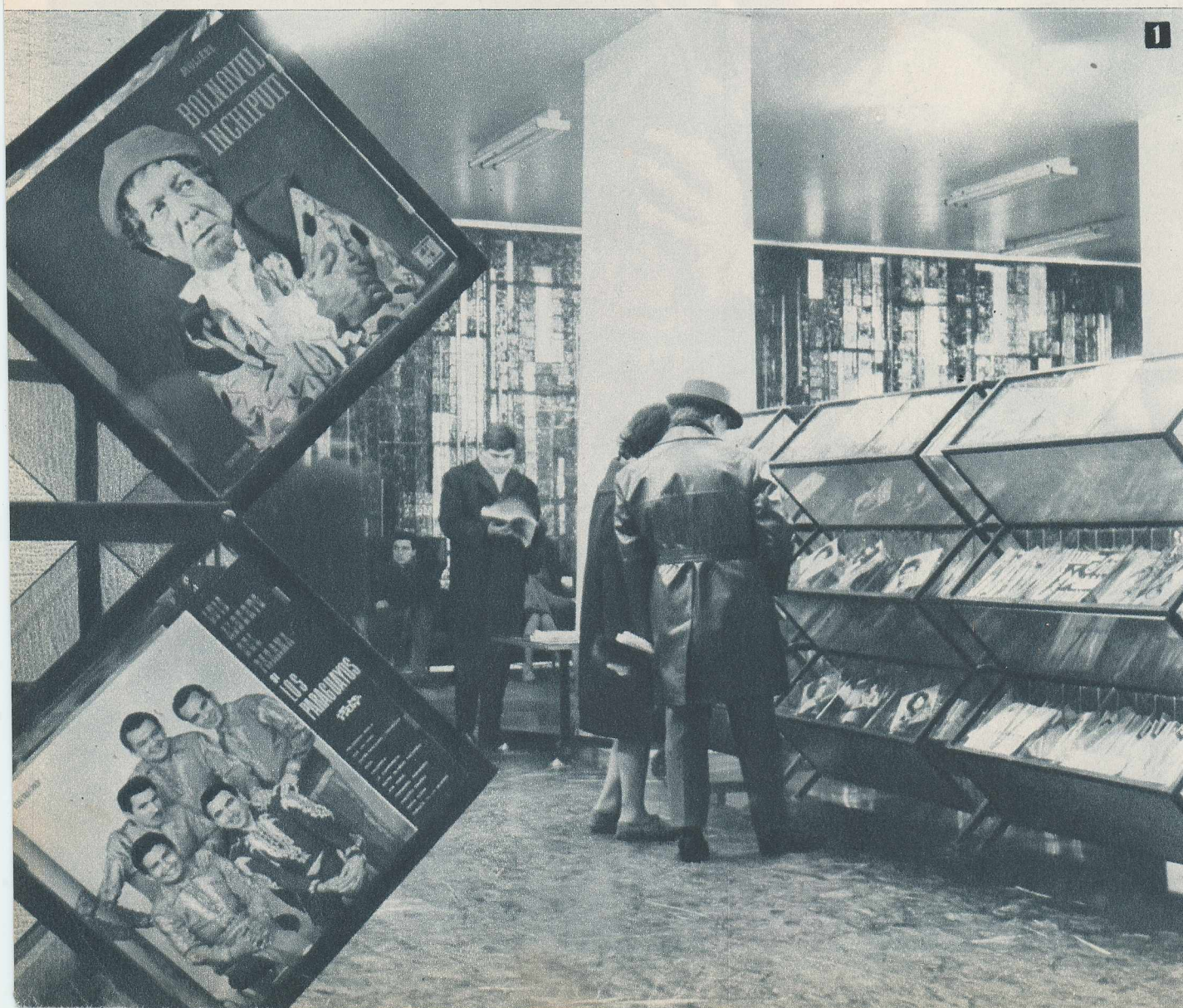
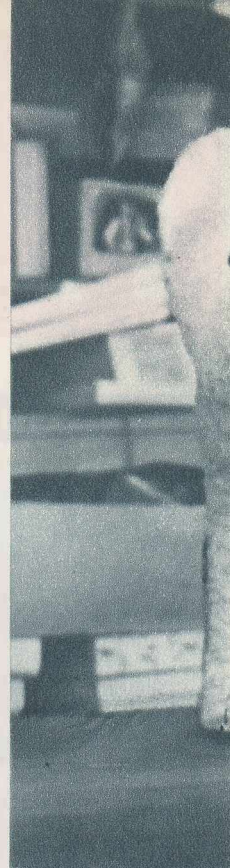
Anul XIII nr. 51 (499) — 19 decembrie 1964

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

Foto-
reportajul
săptămîinii

DARURILE LUI DECEMBRIE

1 Dăruiește muzică sau teatru... Discurile vi le aduc la domiciliu.

2 Pe care s-o aleg? Mai bine îl las pe Moș Gerilă să decidă...

3 Să mai zică cineva că tînăra generație nu este atentă... E drept însă că s-au adunat șapte ca să aleagă un singur colier.

4 O invitație strecurată discret printre mătăsuri ne reamintește fiecăruia gustul mării bucurii de a dăruia.

5 Unele dintre vitrine mai folosesc, din păcate, afișul Lunii cadourilor din anul trecut...

2

3

4

5

Decembrie își anunță din nou atributele de Lună a cadourilor. Ca în fiecare an, orașul își innoiește chipul, colorându-se la scîlpirea luminilor festive, își scoate în vitrine noutățile, își intensifică bătăile pulsului în ritmul febril al străzii și al magazinelor asaltate de cumpărători. Invitații strecurate în vitrină ne reamintesc fiecăruia gustul mării bucurii de a dăruia. Sînt binevenite, dar oare nu prea generale? „A început Luna cadourilor”, „Cumpărați cadouri”. Perfect. Dar ce daruri? Nu s-ar fi convenit un sfat mai concret, care să recomande discul sau cartea proaspăt editată, cravata la modă, parfumul nou apărut ori bijuteria preferată a sezonului? Buna intenție de a oferi în pachete gata pregătite cîteva mici daruri adunate laolaltă s-a lovit nu o dată de lipsa de fantezie a celor ce le-au alcătuit: baticul nu e întotdeauna bine ales și nici bibeloul din porțelan, cît despre ambalajul din celofan legat cu o fundiță nu s-ar putea spune că are vreo virtute estetică...

Magazinele sînt pline de produse, multe din ele au venit acum la prima lor întîlnire cu publicul: complexul „Romarta” anunță 70 de articole noi, la magazinul de confecții „București” au sosit rochiile elegante pentru revelion, în cofetăriile bucureștene au început să apară primele transporturi din cele 27.000 kg de torturi, 28.000 kg cozonaci, 37.000 kg foi de plăcintă. Iar pentru cei 180.000 de brazi care au pornit în marș solemn spre Capitală au fost pregătite astrele unui microcosmos din sticlă și plastic: 350.000 globuri și 138.000 duzini de artificii și stelute, 400.000 de luminărele... Cumpărătorii au de unde alege dar, din păcate, ceea ce se află înăuntru viu și natural nu e întotdeauna anunțat atractiv în vitrine.

Cîteva magazine centrale și-au amenajat cu un gust sigur vitrine de o simplitate plină de eleganță, multe altele însă s-au mulțumit să strecoare printre produse cîteva șiraguri de beteață, să le pudreze cu zăpadă din naftalină și să mai adauge vreun afiș cu Luna cadourilor... Eventual chiar un afiș de anul trecut (cel ce reprezintă o radioasă familie, în care tatăl oferă daruri), un afiș reușit — e drept — dar care, ca orice afiș ocazional, nu are drept la o viață mai lungă decît cea a evenimentului pe care l-a anunțat.

Vitregită astfel, pe alocuri, de fandul ispititor al vitrinelor, strada nu și-a căpătat încă pe de-a-ntregul aerul sărbătoreesc, atmosfera aceasta febrilă cu care întîmpinăm de obicei noul an. Dar pînă atunci mai este vreme. Nu prea multă, suficientă însă pentru a mai putea îmbrăca orașul în veșmintul festiv ce i se cuvine.

Fotografiile de Elena GHERA

ION CREANGĂ

Desen de Corneliu BABA

„Stau cîteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre, pe cînd începusem și eu, dragălișă-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humuleștii...”

„Amintiri din copilărie“

Sînt locuri care evocă o personalitate artistică, un moment al creației mai curînd prin inefabilul atmosferei, prin ambianță decît prin obiecte muzeistice. La Jelesowa-wola, lîngă Varșovia, nu interioarele și cele cîteva mobile de epocă îl evocă pe Chopin, ci liniștea casei din grădina năpădită de verdeață. Acordurile pianului răzbind prin ferestrele în rama cărora flutură perdele albe de dantelă materializează prezența creatorului. În parcul umbros, în pacea imensă, în diluviul vegetal romantic, se împlineste atmosfera chopiniană.

Așa și la Humulești. Oamenii își arată casa copilăriei lui Nică a lui Ștefan a Petrei; cuptorul și vîrtelnița, și niște motoci — cu care mîțele, firește, nu se mai joacă, de vreme ce au devenit piese de muzeu — niște blide și lavițe așternute cu macaturi (colorate cu un gust ce va fi fost desigur străin Smarandei) socotindu-le evocatoare. Efectul didactic, incontestabil desigur, și bunele intenții, și mai ales pietatea, sînt laudabile. Totuși, aș vrea să cred că interioare asemeni, la Muzeul satului, au aceeași capacitate de-a oglindi (și poate mai convingător) cadrul material al existenței lui Creangă în anii copilăriei. Căci, la urma urmei, copilăria lui nu-i decît o copilărie eternă, o copilărie a oricărui, într-un sat ca Humulești, cum sînt arîtea prin părțile Neamțului.

Și totuși, la Humulești l-am regăsit pe Creangă. L-am regăsit în făptura unui nou moș Nichifor, la fel de coțcar, dar mîinînd nu două iepșoare, ci vreo nouăzeci deodată strînse în motorul unui camion „Bucegi“... Era pe înserat și la „bufet“, unde se cinstea ca tot omul după o zi de lucru, stătea de vorbă cu vreo trei țărani cu dînsul de-o samă, poate cîndva copii la aceeași școală. Ca unul mai umblat, șofer de camion, avea de povestit mai multe, măcar că drumurile nu-i erau cine știe cît de variate (din vorbă am înțeles că le făcea mereu între Borca și Tîrgu-Neamț, peste culme, pe la Pipirig, pe unde venise Creangă după pățania de la Broșteni cu capra Irinucăi și cu riia vindecată cu dohot de mesteacăn). Narațiunea lui, pățaniile toate, istorisite spre hazul celor ce-ascultau, nu le pot reproduce, căci aș risca o pastişă Creangă. Cert e însă că întîmplările de îndată mi l-au evocat pe moș Nichifor. Erau petrecute toate cu drumeți, dar mai cu seamă cu drumețe, care spre seară se grăbeau să ajungă la Neamțu la mănăstire și se înfiorau de straja brazilor imenși care înnegurează drumul de la Vînători înspre munte. Faptele și împrejurările, în noul cadru modernizat, păstrau în esență elementele stereotipe ale eroului. Ca și moș Nichifor, el își spunea monologul și refăcea dialogurile în mișcarea integrală a ființei sale sufletești. Ascultîndu-l și mai ales urmărindu-i repertoriul identic de fiecare dată și în fiecare loc dinainte ales (știut priicios popasului, impus de-o „pană de motor“ simulată), cu neputință să nu fi spus: Moș Nichifor. Dar nu numai atît. La lumina becului electric, la care oamenii ascultau poveștile cu haz, personajul învia nu numai prin similitudinea întîmplărilor ci și prin limbă, prin limba

Ozana a rămas și astăzi „cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul...“

COPERTA NOASTRĂ

Harap-Alb, neuitatul personaj de basm al lui Ion Creangă, va fi interpretat, în versiunea cinematografică la care lucrează regizorul Ion Popescu-Gopo, de actorul Florin Piersic de la Teatrul Național.

Fotografie de F. BRANDRUP

PREZENTA AMINTIRILOR

„Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele, la casa părintască din Humulești, la stîlpul hornului unde lega mama o șară cu motocei la capăt, de crăpau mîțele jucîndu-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, cînd ne jucam noi băieții de-a mîjoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!” (În fotografie: casa din Humulești în care s-a născut Ion Creangă; scrierile marelui povestitor vrăjesc și azi pe „boțul cu ochi, bucata de humă însuflețită din sat...”

eroilor lui Creangă pe care o auzeam vie și nealterată. Ascultam și mă întrebam: e oare ea numai o particularitate dialectal încărcată de un anume farmec? Îi stă oare frumusețea în moli-ciunea mîngîietoare a sonorilor, în mlădierea candidă a rostirii? Înclinam să cred că nu. Frumusețea acestei limbi moldovenești o deslușești numai cînd o ascuți în povestiri, numai atunci cînd prinde a țese dialog, așezînd eroii într-un anume cadru, numai atunci cînd, aș zice, devine atmosferă. Vocabulele sînt ca sulurile de lînuri colorate din care se țes covoarele. Frumusețea și valoarea lor plastică se vedește numai cînd se împlinesc în florile scoarței.

Trăiam deci atmosfera lui Creangă. Oare transcripția povestirii n-ar fi avut preț literar? Poate, repet, cel al unei penibile și ilariante paștise. Mutația din viață în artă, de-a dreptul, era cert imposibilă, absurdă. Din viață în artă, adică într-o formă de viață mai durabilă, drumul povestirii acestui moș Nichifor modern, trebuia să treacă cu farmecul povestirii, cu frumusețea vorbirii, cu toată mișcarea sufletească a personajului prin laminoarele geniului. Și-n acea seară de vară, în marginea Tîrgului Neamț, în Humulești, mi-a

A și umblat el, sârmanul,
după cules înțelepciunii,
dar n'a avut unde-o pune
I. Creangă

După ce răspunde întemeiat la criticile și calomniile în legătură cu „Metoda nouă de scriere și citire”, Creangă încheie cu o înțepătură la adresa adversarului: „A și umblat el, sârmanul, după cules înțelepciunii, dar n-a avut unde-o pune”.

fost dat, ascultînd cum trăiește Creangă, să înțeleg mai limpede poate ca niciodată, revelator aș îndrăzni să spun, dimensiunile geniului care va fi ascultat, nu una, două, ci zeci și sute de istorisiri din care nepieritoare una a rămas, de el turnată în aliaj de artă. Tufănelele care umplu glastrele din atîtea case pot fi rînduite în cîte vase de lut vrei, dar nu-s, și nu vor fi niciodată, tufănelele lui Luchian.

„Creangă nu e un biet scriitor popular, cum au spus unii, ci cea mai măiestră și artistică manifestare a poporului în literatura cultă”

Mihail SADOVEANU

M-am întrebat adesea, cu textele evocărilor lui Sadoveanu în față, cum și de ce îl va fi socotit pe Creangă maestru.

Legătura se va fi întemeiat numai pe dragostea lui Sadoveanu pentru opera lui Creangă în care găsea „graiul înflorat de poezie al Moldovei”, peisajul plin de blîndețe și firea oamenilor domoli la fapte, dar limpezi în judecată? Numai dragostea să fi fost cauza căutărilor febrile din Fălticeni? Oamenii pe care-i socotea că-s prea fericiți că l-au putut cunoaște pe marele povestitor, locurile cercetate, stabileau doar o apropiere afectivă care anevoie părea să se juxtapună peste filiațiunea artistică. Mai tîrziu, la Fălticeni, am înțeles. Nu pentru că orașul ar fi tănuțit vreo forță revelatoare, ci pur și simplu pentru că am urcat și eu ulița Rădășănilor, aceeași uliță pe care, în urmă cu mai bine de jumătate de veac,

o cerceta cu mare luare aminte un tînar blond, înalt și gros, cu fruntea limpede și ochi albaștri.

...Mergea domol, adesea singur, și căta la toate dimprejur. Uneori se oprea la vorbă cu vreun bătrîn și iscodea aduceri aminte despre oameni care au fost. Căuta mai cu seamă să înfiripe din mărturii locurile pe unde Ion Ștefănescu (care aici și-a zis dinții — după mamă — Ion Creangă) trăise cu tovarășii săi zilele fericite de catihet. Din vorba oamenilor, din amintiri și mărturii — pe atunci încă vizibile — părea a făuri, așa cum vor fi fost aievea — pagini întregi dintr-o carte.

La marginea tîrgului se oprea și judeca hatul unde hodinise poate sârmanul Trăsnea după cumplita trudă pe gramatica lui Măcărescu. De aici îl vedea pe dascălul Creangă fugind sprinten spre fata popii din Folticeni vechi, să se îndulcească cu mere, cu nuci și vorbe de dragoste. Pe ulița Rădășănilor, la nr. 48, tînarul afla pe-atunci casa lui Pavel Ciobotarul, unde moș Bodrîngă vesele

catihetii, unde noaptea se puneau cumplitele poște, unde Mogorogea și gazda au prăvălit soba în aprigă încăierare, și-au stricat, o dată cu dînsa, prieteșugul și găzduirea catihetilor...

Tînarul de acum șazeci de ani, el singur a spus-o mai tîrziu, asculta pe unii și pe alții, privea cu băgare de seamă și-și umplea sufletul de dragoste pentru Creangă. Era la capătul uceniciei literare și aici avea să se așeze, pe ulița Rădășănilor, și-avea să înceapă a clădi și el nepieritoare operă literară. Reconstituind acum o reconstituire, din simplă curiozitate reportericească, un lucru mi s-a părut surprinzător: felul în care-mi vorbeau oamenii. Creangă era, firește, uitat; o plăcuță doar, pe-o casă, amintește că acolo va fi stat, la Vasile Fieraru, după ce s-au stricat rosturile la Pavel Ciobotarul. Sadoveanu era în

Virgil DĂNCIULESCU
(Continuare în pag. 8)

schimb prezent: l-a evocat un bătrîn care-ia ştia prisăcar cu multă pricepere şi straşnic dibaci la altoit pomii; actuala proprietăreaşă a casei şi-a amintit ultima lui vizită, însoţită de-o nostalgică răcere şi de câteva recomandări gospodăreşti; cineva mi-a vorbit de vremea când suplinise ore de limbă română la şcoală. Fireşte, aceste evocări n-aveau nimic de-a face cu Creangă. Ascultându-le, eram însă obsedat de imaginea lui Sadoveanu care asculta evocările lui Creangă. Aveam simţământul cert că undeva se suprapun, în vreme, două chipuri prin care zăream, ca printr-o boare de mătase, uliţa Rădăşanilor: şi cea a tînărului catihet, şi ce a tînărului blond cu ochi albaştri. Veneau amîndoi dintr-un trecut care-i cuprinsese şi amintirea lor se desfăcea în oglinda prezentului ca cercurile tot mai largi pe faţa lucie a lacului, cînd laşi să cadă o piatră. În mijlocul tremurului se afla ca un sîmbure de lumină cheia statorniciei, „sufletul cel veşnic“ al poporului. În intimitatea lui, Sadoveanu a ştiut să pătrundă şi să afle în Creangă pe maestru. El a înţeles în opera sa sensul acelei gesticulaţii, aceluia tipic de-o fixitate colosală în frumuseţea schimbătoare a lucrurilor, care depăşind durata unei generaţii, creează impresia de eternitate, ca mişcarea astrilor pe bolta cerească. A înţeles tradiţia veche din care s-a ivit Creangă şi mai ales a aflat cum poate fi păstrată în vreme nouă flacăra ei vie. E un sens esenţial al învăţăturii, ca şi cel atribuit autorului anonim care a zgîriat, cu bita în ţărîină, Mioriţa.

Iaşul e oraşul care prin vestigiile şi mai ales printr-o întreagă literatură evocatoare păstrează prioritatea „amintirilor“ lui Creangă. Cu magistrala şi inegalabila monografie a lui G. Călinescu în mîna poţi urmări la Iaşi viaţa lui Creangă de cînd, deşi nu se dădea dus din Humuleşti „cum nu se dă scos ursul din bîrlog, ţăranul de la munte strămutat la cîmp şi pruncul deslipit de la sînul mamei sale“, a poposit în toamna anului 1855 — la Socola, la şcoala de catiheţi. De atunci pînă în ziua de 31 decembrie 1889, cînd a plecat pe drumul cel fără de întoarcere de la „Eternitate“.

Unde să-i căutăm umbra?

La Socola unde a descins din căruţa mînată de „bidiviii“ lui moş Luca? La „Patruzeci de sfinţi“, unde şi-a început diaconia şi căsnicia cu fata popii de-acolo, copila de 15 ani? La Bărboi, unde s-a mutat cînd şi-a zdruncinat relaţiile cu socrul? La Golia, unde trăgea cu puşca în ciori, spăimîntînd feţele bisericesti? (Şi unde azi e un mare muzeu „Ion Creangă“.) Oni la bojdeuca din Ţicău, cea atîta de des evocată şi care pare-se îi va fi fost şi lui Eminescu dragă? Întoarcerea în vreme pare că aşază, în fiecare loc evocator un pilastru. Între ei viaţa amintirilor clădeşte pînă ce spre boltă, opera nepieritoare desăvîrşeşte construcţia. Fără de ea toate măntuiriile nu înseamnă nimic mai mult decît nişte mormane de piatră care ar putea deveni, *ar putea*, zidul unei catedrale.

De ce mai este atunci trebuincioasă trecerea pe la bojdeucă, de ce plimbarea pe la Golia, de ce popasul la locul unde se vrea refăcută faimoasa „Boltă rece“? O simplă curiozitate documentară? O încercare de refacere a climatului creator? O stimulare a aducerilor amînte? O intensificare a trăirii în contact cu lumea ce-a fost cîndva a creatorului? Probabil că da. Toate la un loc şi alte încă sînt explicaţii, valabile laolaltă, ale aceluiaşi act, ale aceleiaşi dorinţe. De asta poate şi Iaşul păstrător are acest farmec; farmecul unei memorii care oferă trecutului pînă de-a înflori şi în prezent.

Existenţa lui Creangă în Iaşi potrivit atestării vestigiilor şi mărturisirilor are caracterul unei rusticităţi elementare. Bojdeuca e pămînt ca mormîntul, grădina cîmp sălbatic, privilegiata — va fi fost desigur — pustietate. Existenţa socială construită în chip rural — cu popia concepută ca supremă funcţie, demnitare şi erudiţie cărturărească — se limitează evident dîntii la asigurarea hranei. (Căci, vorba ceea: „golătatea înconjură, însă foamea dă de-a dreptul“.) Şi Creangă mîncă! Urmează vestimentaţia. Trainică, ţărănească. (Nu-l îndemna el şi pe Eminescu să-şi croiască haine straşnice din şiac?) Urmează, în fine, locuinţa, menită să asigure adăpost de vreme rea şi milostivă răcoare în vremea căldurilor de peste vară. Se mai adaugă şi petrecerea cu cîntec, cu mîncare şi cu vin bun. Petreceri simple ca şi veşmintele, oa şi casa, ca şi hrana, ca şi băutura sorbită din cofăel sau din cană de lut. O asemenea viaţă nu miră cititorul atent. Opera se află, la Creangă, strîns legată de existenţa autorului. Omul care-l făcea pe Dumnezeu să

Bojdeuca lui Creangă din Iaşi.

„...iute mă suiu în pod, umflu pupăza de unde era, saiu cu dînsa pe sub streşina casei şi mă duc de-a dreptul în tîrgul vitelor, s'o vînd; căci era tocmai Lunea, într-o zi de tîrg“ (în fotografie, iarmarocul din Tîrgu-Neamţ, unde a încercat Creangă-copil să vîndă pupăza.)

dialogheze cu sfîntul Petre, care-i punea să vorbească ca oamenii de la el din sat, pe împăraţi şi pe diavolii iadului, n-avea cum îşi concepe, chiar în Iaşi, altcum decît la Humuleşti, existenţa. Fără complicaţii intelectuale în amor, fără fior mistic în practica creaţiei, fără prefaceri în exprimare, fără tulburare şi înnoire a adevărilor despre viaţă ştiute şi răssiute de înaintaşi. Această statornică neclintire îl va fi cucerit pe Eminescu. Şi cu ea înarmaţi, băteau tovarăşie calea spre aceleaşi izvoare tradiţionale, unul înarmat cu înaltă cultură filozofică, dobîndită la universităţi cu renume, celălalt cu erudiţia orală, condensată în forme la fel de pure ca în diamant carbonol. Din şlefuirea esenţelor s-au născut şi „Amintirile“, unice în lume, şi poveştile. Şi Eminescu dîntii a înţeles mai aproape decît oricine, veşnica lor strălucire.

E, poate, tocmai pentru asta, pentru imensa ei înţelegere, pentru capacitatea de pătrundere în cele mai adînci cute sufleteşti, prietenia lor sublimă.

„Ion Creangă este înţilul mare scriitor român ieşit chiar din sînul poporului, scriind despre popor, însă ridicîndu-se la mijloacele marii arte“

G. CĂLINESCU

Scriem adesea despre „Creangă al nostru“ ca despre Creangă al celor mulţi, din ce în ce mai mult, ca despre Creangă mereu mai al nostru în adîncime şi-n lărgime. Poate c-am scris şi eu. Niciodată n-am trăit însă mai profund acest

înţeles ca într-o toamnă blîndă, în Maramureş, în curtea unei vechi biserici de lemn împresurată de crucile strîmbe ale unui cimitir părăsit, unde aşezat în iarba deasă, rezemat de-un cires, am înţilnit un copilandru citind o carte. Erau ceasurile de şcoală şi poate, căutînd să-i află rosturile, n-am avut nici tonul nici întrebarea potrivite. Au urmat câteva clipe de tăcere stînjenitoare. L-am întreat apoi:

— Tu citeşti poveşti?...
— Citesc.

— Şi care poveste anume îţi place mai mult?

Copilul se gîndi o fărîmă de timp, apoi întoarse ochii către mine şi-mi întinse cartea pe care o pitise:

— Apoi... „Capra cu trei iezi“... — răspunse cu privirea scăldată de lumină.

Ne-am înţilnit o clipă ochi în ochi şi-am simţit fierbinţeală sub pleoape. Ascultam, priveam, simţeam cel mai candid şi poate cel mai adînc omagiu adus lui Creangă.

Vei fi gîndit oare Nică a lui Ştefan a Petrei, vei fi gîndit că marea ta dragoste de lume, marea ta dragoste pentru firea omului simplu, va fi aşa răsplătită de „un boţ cu ochi“? Iată că peste mai bine de-un veac un copilandru cum erai tu în Humuleştii „Amintirilor“, o „bucată de humă însufleţită“ tocmai se bucură de istoria caprei cu doi iezi obraznici şi unul harnic şi cuminte. Ştiai, oare, cînd ai scris-o, că peste ani şi ani, în sate bătrîne, mult mai bătrîne decît Humuleştii, unde tot looul e dezmiardat de legende din vremea lui Dragoş Vodă, în sufletele oamenilor are să înflorească, pururi tînără, omenia poveştii tale? Eu am văzut-o înflorind şi am fost fericit.

Virgil DĂNCULESCU

N

oaptea, în rada portului Beirut, ofițerul de cart identifică dificil „flash”-urile farurilor de intrare, abia vizibile pe fondul imensei pânze de lumină formate din jocul continuu al reclamelor multicolore și al farurilor de automobile, peste care se suprapun licuricii „de poziție” ai avioanelor de pasageri ce leagă orașul de marile capitale ale lumii.

Pilotul libanez — descendentul unei familii cu tradiție în meserie — ne conduce spre chei, manevrând curajos și precis, cu motoarele „în

CĂLĂTORIE ÎN ȚARA CEDRILOR

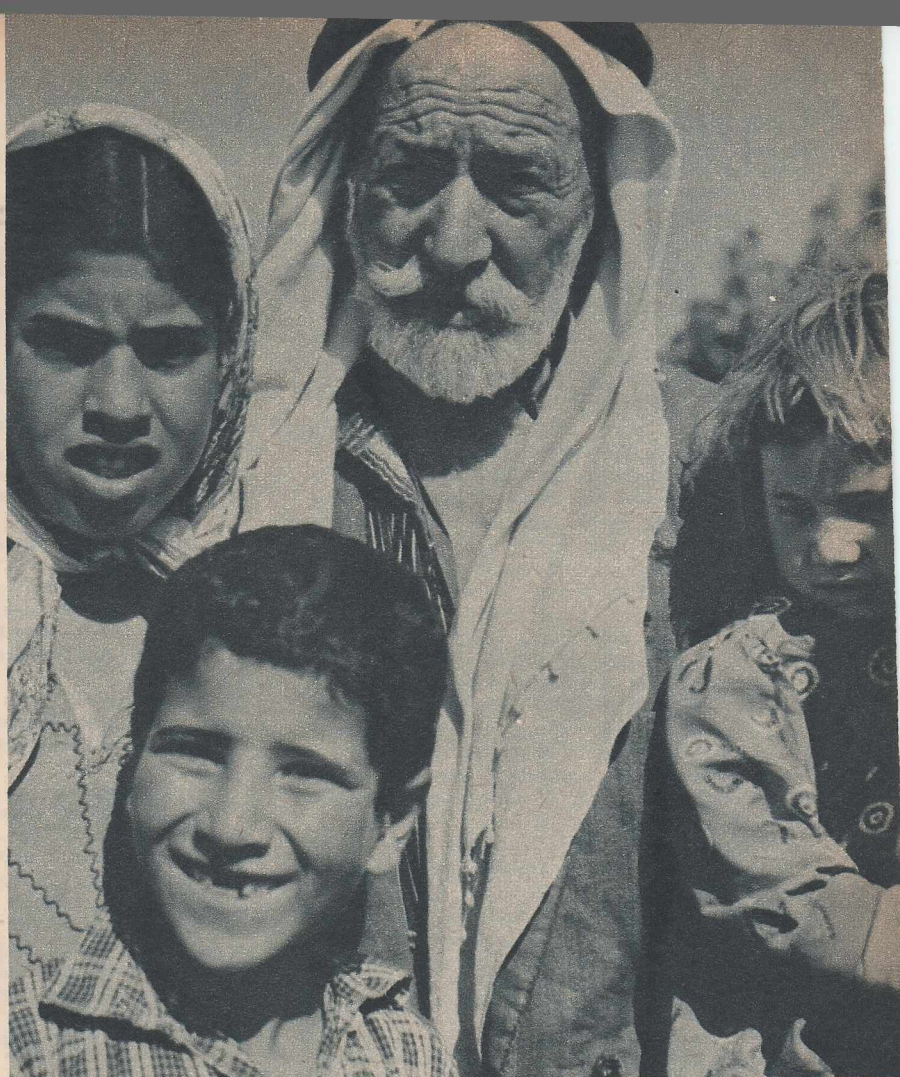
forță”. După o jumătate de oră coborim pe dană, un dig îngust de beton pudrat cu praf de ciment. Sîntem la „Poarta Asiei”, în Republica Liban, al *Djambhouriya al Loubnaniya*.

Beirut: automobile, arac, ziare și chebab

Portul, cu cheiuri solide, cu magazii moderne și macarale perfecționate, este unul dintre importantele noduri de comunicație ale Orientului. Prin portul Beirut, totdeauna aglomerat de nave, trec anual peste 2 milioane tone marfă.

În ciuda acestui intens trafic, balanța de plăți a Libanului cunoaște de ani de zile un permanent deficit. Speranțele puse într-o creștere a

Andrei TEODOR
(Continuare în pag. 10)

Figuri de libanezi. Numai cei mai în vîrstă mai poartă îmbrăcămintea tradițională.

Așa arată venerabilii cedri.

exporturilor de fructe — care constituie de altfel unul din principalele articole de export libaneze — către cele șase țări ale Pieței comune nu s-au împlinit. Pentru a realiza reducerea deficitului comercial al țării, cercurile de afaceri din Liban se orientează pare-se în ultima vreme spre accesul la noi piețe.

În urmă cu mai bine de două milenii, pe timpul fenicienilor și al romanilor, aci se înălța o cetate înfloritoare, Beryte (denumită mai târziu, pe vremea cruciaților, Barut), care în 1187 a fost cucerită de sultanul Saladin. În secolul al XVII-lea Beirutul era capitala emirilor druzi; apoi orașul a fost subjugat de turci, iar în 1840 smuls acestora de către Ibrahim Pașa.

...Ieșind din port, străbătem câteva străduțe înguste, cu magazine de suveniruri, circiumi, ateliere de reparații auto. Circulația intensă te obligă să mergi numai pe trotuarul îngust, aproape lipit de zidurile vechi, căci automobilele — în general mașini de mare litraj — prezente la orice oră și în orice colț al orașului, circulă rapid, fără intenția de a evita pietonii orbiți de faruri și asurziiți de claxoane. Jocul farurilor devine ceva mai ordonat pe bulevardele centrale, mai largi aci — ca și trotuarele de altfel — unde circulația e reglementată de semafoare. Libanezul pedestru respectă disciplinat indicațiile luminilor colorate și ale polițistului. Lângă coloana de limuzine, tramvaie vechi, obosite, își zdrăngănesc fierăria.

Reclamele de toate culorile și dimensiunile ale celor aproape patruzeci de cinematografe concurează cu firmele zecilor de baruri — de fapt în majoritate mici circiumi cu câteva mese și un tonomat. Pe mese stau grămezi de sticlute cu *arac*, o băutură tare din orez fermentat, cu aromă asemănătoare celei a masticii. Datorită cliimei calde, recordul consumației îl dețin însă băuturile răcoritoare de tip Coca-Cola și Pepsy-Cola, introduse în țară după ultimul război, o dată cu diferitele concesiuni acordate firmelor americane.

În oraș aproape nimic nu amintește de vecinătatea nisipurilor și a cânilor. Ici, colo, destul de rar, întâlnești și libanezi în costume specifice, privind în vitrinele marilor magazine, câte doi-trei, ținându-se de mână ca școlarii la promenadă.

La colțuri de stradă se consumă la repezeală chebab și *falafel*, un fel de sandvișuri din lipie subțire umplută cu roșii, morcovi și bucăți de carne. Bazarul Beirutului — Goldsmith's Bazar — ocupă șase-șapte străduțe în care magazine de lux, dughene și tarabe expun tot felul de produse. Pe aici e mai prudent să treci repede, prefăcându-te preocupat, fără să dai atenție chemărilor insistente ale negustorilor, căci dacă din greșeală îți lunecă privirea asupra vreunui obiect, negustorul te apucă violent de mână și nu te lasă pînă nu-ți înșiră toate calitățile „absolut excepționale” ale mărfii, terminând cu ultimul preț *only for you* — adică cel puțin dublu față de suma cu care se mulțumește pînă la urmă. Tranzacția se încheie într-un jargon anglo-franco-german; chiar și puștii care vînd lame și baterii electrice sînt destul de poligloți pentru a-și eticheta marfa cu *good* și a-și exprima pretențiile bănești.

În apropierea bazarului, o stradă a bijuteriilor etalează vitrine sclipitoare, încărcate cu aur, o părticică din cantitățile imense care fac tranzitul prin Liban — 30 la sută din comerțul mondial de aur realizându-se prin Beirut.

De altfel, o mare parte din venitul național al Libanului provenit din comerț, se datorează tranzitului — textile, minereuri, mașini și utilaje, produse chimice și farmaceutice și, bineînțeles, petrol din Irak și Arabia Saudită. Libanul produce ciment, derivate petroliere prelucrate la rafinăriile din Tripoli și Saida, produse agricole, vegetale și animale.

În Liban există un mare număr de bănci străine, al căror business, alături de cel turistic (anual: 700.000-1.000.000 de turiști), i-au adus țării supranumele de „Elveția Orientului”.

De politica de „economie liberă” a Libanului profită un mănunchi de bogătași, importatori, bancheri și conducători ai marilor companii comerciale; restul populației — majoritatea libanezilor și mai ales locuitorii satelor — o duce destul de greu. Ministrul de interne al țării a citat în acest sens, într-o cuvîntare, o serie de date semnificative din care rezultă că, de pildă, din 1.600 de sate în 500 nu există încă școli, peste 600 de sate nu au șosele, în 650 nu există apă potabilă, iar în majoritate nu există lumină electrică. Asemenea aspecte nu pot fi desprinse,

desigur, de faptul că jumătate din suprafața arabilă a țării aparține celor 200 familii de mari feudali.

După două mii de ani

Libanul este plin de vestigii milenare. Totul este antic, restaurat sau nu, dar speculat din plin de prospectele agențiilor de turism.

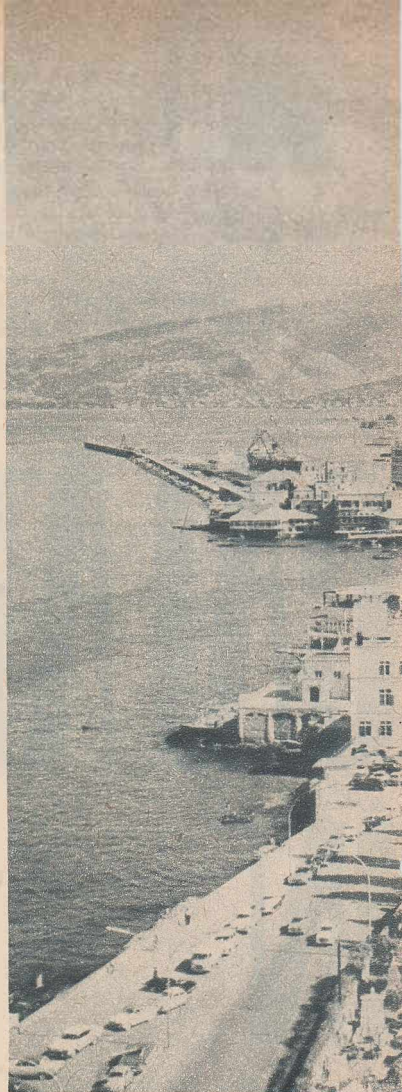
Ghizi cu un imens debit verbal — dar nu tot atât de documentați — îți prezintă o veritabilă colecție de antichități greco-romane, excepțional de bine conservate, temple, colonade, altare. Printre acestea se află și ruinele templului roman al lui Iupiter — mai bine-zis șase coloane gigantice, atîta fiind tot ce s-a păstrat — și ale templelor lui Venus și Bachus, mai bine conservate. În preajma ruinelor însă, se găsește o așezare a vremurilor noastre: un local în care se bea Coca-Cola și se fumează filter-tipped.

Baalbek-ul — anticul Heliopolis, orașul soarelui, construit sub Antoninus Pius — are o rezonanță istorică specială: legenda pretinde că Adam, strămoșul nostru, și-ar fi trăit o bună parte din viață pe aceste meleaguri. Alt bătrîn ilustru, Noe — cîrmaciul salvatoarei ambarcații — ar fi fost înmormîntat, potrivit legendei, tot aici...

Începînd din 1956, la Baalbek se organizează anual grandioase festivaluri muzical-coreografice, cu participarea celor mai celebre formații ale lumii.

De aci un autocar ne conduce spre Tripoli, pe o șosea paralelă cu coasta; trecem prin fața impunătorului *Casino de Liban*, un Monte Carlo mai puțin celebru, unde se operează însă cu sume tot atât de fabuloase ca și la cazinoul faimosului Monaco. Facem un scurt popas la Fluviul Ciinelui, încercînd să descifrăm inscripțiile șterse de vreme ce marchează perindarea celor care au stăpînit pe rînd Libanul pînă în 1944, cînd țara a devenit republică independentă.

Grație artei șoferului, reușim să ne strecurăm pe străduțele întortocheate ale orașelului Byblos.

◀ Vinzător de falafel — lipie subțire umplută cu roșii, morcovi și bucăți de carne.

Vechea așezare feniciană, renumită prin faptul că aici s-a aflat una din cele mai importante biblioteci ale lumii antice, dar mai ales pentru că a fost încă din mileniul IV î.e.n. principalul centru comercial al țării, este azi un port modest. Cît privește biblioteca, aceasta a dispărut de mult din Byblos; în semn de omagiu adus frumuseții Cleopatrei, Marc Antoniu a încărcat

pe nave tablele de lut cu inscripții cuneiforme și le-a depus la picioarele reginei din Alexandria.

Cu autocarul, la 1.500 m altitudine

Autocarul ne duce pe o șosea urcînd în serpentină spre munți. Pe una din creste se află celebra terasă formată din imense blocuri de piatră care

Cafeaua se consumă chiar în plină stradă.

a servit drept bază unor ipoteze în legătură cu o vizită pe care ar fi făcut-o pe pământ, acum câteva milenii, ființe raționale extraterestre. Ipoteza nu a fost cu nimic confirmată, dar tulbură pe toți cei ce iau cunoștință de ea.

La o altitudine de peste 1.500 m autocarul execută acrobații temerare, viraje cu 80 pe oră pe șosele fără parapete, suspendate deasupra pră-

pastiei. La o escală cu indicația „Fotografiați”, reperez a tufă de mure, contrast nostalgic — mai ales pentru noi — cu fructele tropicale ale Libanului.

Trecem rapid prin două orașele de munte — Hadeth și Becharre — și ajungem în vârful denumit „Cedrii”. Celebrele conifere — datînd de pe vremea primei dinastii de faraoni — te fac să uiți de palmieri și bananieri. Pădurea numără 400 de trunchiuri înalte de cîte 25 m, cu un diametru al coroanei de aproximativ 27 m. Odinioară fenicienii exportau în Egipt și Mesopotamia lemn de cedru pentru construcția corăbiilor. Supraviețuitorii venerabililor giganți vegetali ai istoriei antice copleșesc azi prin soliditatea și aerul lor maiestuos.

Grăbiți, ghizii ne invită în autocare și coborîm spre Tripoli, repetînd riscantul dans deasupra abisului.

La gurile pipe-line-urilor

Anticul Tripoli a jucat un mare rol printre orașele feniciene, fiind și mai tîrziu un centru înfloritor, sub împărații bizantini, ca și sub califii arabi. În timpul cruciadelor a fost principalul port comercial prin care se făcea legătura cu apusul Europei. Cucerit și distrus de mameluci în 1289, Tripoli a fost reconstruit de otomani în 1517.

Ajungem în centrul orașului: cîteva bulevarde, un parc și o ediție în miniatură a bazarului din Beirut. În port, tancuri încarcă petrolul vărsat prin conducte. Pipe-line-urile au fost construite în anii 1948-1950 de către „Transarabian Pipe-Line Co”, pe scurt *Tapline*, care a obținut această concesiune în schimbul unei sume relativ reduse.

Pipe-line-urile, realizînd legătura directă între schelele petroliere ale companiei „ARAMCO” din Arabia Saudită și bazinul mediteranean, permit, evitînd traficul prin Suez, reducerea la aproape jumătate a prețului de cost al petrolului, deci o mărire considerabilă a profiturilor, din care doar o infimă cotă revine Libanului. Astăzi

guvernul libanez revendică majorarea acestei cote.

Populația orașului, numărînd 150.000 de locuitori, e alcătuită, ca și în alte localități libaneze, în majoritate din arabi. Pe lîngă arabi mai trăiesc în Liban druzi și, în partea de nord a țării, kurzi. În contrast însă cu celelalte țări arabe, în Liban numărul musulmanilor atinge doar 46,5 la sută din totalul populației, creștinii-maroniți *) reprezentînd 53%.

Aflăm în centrul evenimentelor din Orientul Apropiat, cetățeanul libanez participă intens la viața politică și socială. Mărturie a luptei sale pentru independență este și o piață din centrul orașului numită „Piața jertfelor”, dominată de un monument închinat eroilor căzuți în lupta pentru cucerirea independenței. În actualele condiții ale Republicii independente, s-au făcut unii pași pentru lichidarea înapoierii pe diverse planuri — cum ar fi o serie de măsuri pentru dezvoltarea învățămîntului sau pentru o mai bună ocrotire a sănătății populației rurale și reducerea mortalității infantile.

...Pe șoseaua ce duce înapoi spre Beirut, bazine de apă și o rețea de vînt întinsă pe zeci de kilometri de-a lungul coastei formează o ghirlandă ciudată. Cu ajutorul acestor mori de vînt sute de pompe transportă apa mării în bazine, pentru ca prin evaporare să se obțină sare.

Revenim în port. La gura acestuia, o circumioară cu o firmă ciudată: „La pomul blestemat”. În loc de tonomat, un aparat de radio cu tranzistori emite refrene lunguroase cu timbru curios și melodii greu accesibile urechilor neorientate.

Seara, pe o căldură lipicioasă, manevrăm și ieșim în mare. În prova, la cîteva sute de mile — Port Saidul.

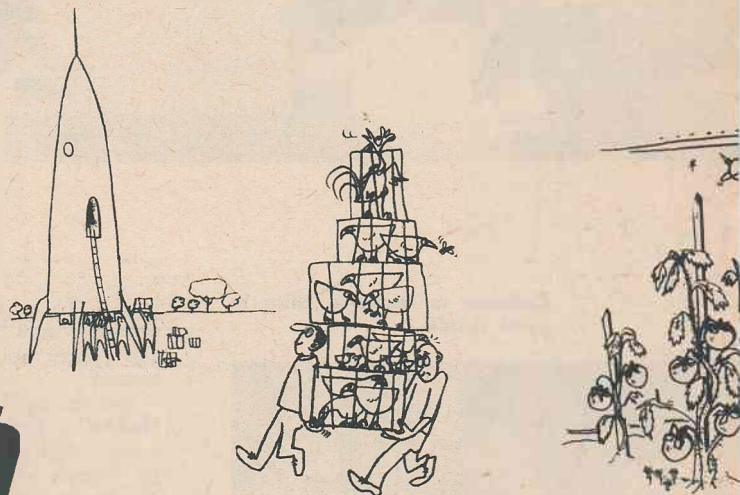
Andrei TEODOR

*) Congregația religioasă a maroniților își trage originea și denumirea de la mănăstirea St. Maron, odinioară bastion de apărare catolică împotriva iacobinilor din Siria; ei au fost convertiți la catolicism în 1584, sub papa Grigore al XII-lea. În trecut maroniții, crunt persecutați, au suferit mai multe masacre, ca cel provocat de druzi în 1860 (6.000 de victime), altele cauzate de turci în perioada 1914-1918 ș.a.

BIOLOGII SE PREGĂTESC PENTRU CĂLĂTORII INTER-PLANETARE ÎNDELUNGATE. EI SE ÎNGRIJESC DE VIITOAREA „GOSPODĂRIE COSMICĂ” ÎN RACHETE CU ECHIPAJ NUMEROS LA BORD; SELECȚIONEAZĂ DE PE ACUM PLANTELE ȘI ANIMALELE CARE-I VOR ÎNSOȚI PE ASTRONAUȚI ÎN ZBORUL LOR; STUDIAZĂ CELE MAI VARIATE PROBLEME ȘTIINȚIFICE AVÎND CA OBIECT

NAVA COSMICĂ

un univers în miniatură

La întrebarea cine va fi cel de-al patrulea membru al echipajului în viitorul zbor, Boris Egorov, primul medic care și-a exercitat profesiunea pe o navă cosmică, a declarat la o recentă conferință de presă organizată la Moscova:

— Pe navă trebuie să fie un om care să știe să presteze diferite munci necesare echipajului. S-ar putea ca el să fie ziarist, astronom sau chiar bucătar, în cursul zborurilor de lungă durată.

...Sau chiar bucătar.

Cuvintele lui Boris Egorov, rostite pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, pun în lumină un fapt foarte interesant și foarte actual. O dată cu mărirea dimensiunilor navelor cosmice și cu creșterea echipajului, sporesc și posibilitățile de a crea, în interiorul rachetei, o ambianță plăcută, care-i va face pe călători să

nu se simtă ca în cabina unui avion cu reacție, ci...

Dar mai bine să redăm câteva din rezultatele cercetărilor la care au ajuns biologii specialiști în problemele legate de microuniversul navei cosmice.

Toate aceste cercetări pornesc de la un fapt științific astăzi larg recunoscut: necesitatea creării în zborurile cosmice a unui circuit închis al substanțelor, asemănător cu cel care există pe planeta noastră. Realizarea practică va fi însă foarte dificilă, căci sarcina constă în a face posibilă prezența îndelungată a omului într-un spațiu limitat și lipsit de rezerve mari de alimente, apă și oxigen. În adevăr pe bordul navei sau stațiunii cosmice (repetăm: în cazul unor zboruri îndelungate), substanțele necesare vieții vor trebui făurite în însuși microuniversul ce-l va înconjura pe cosmo-

naut. Aceasta înseamnă că razele solare care vor ajunge prin ochiul de bord vor constitui, ca și pe Pământ, sursa de energie pe baza căreia se vor crea oxigenul și alimentele necesare omului și animalelor. De aceea este întru totul evident că și în Cosmos omul va trebui să se ocupe de agricultură.

AGRICULTURĂ ÎN ETER

Deocamdată nu este posibil să se alcătuiască o listă cât de cât completă a tuturor plantelor care-l vor însoți pe om în zborul cosmic, dar se cunosc bine calitățile pe care ele vor trebui să le aibă. Aceasta permite ca să se treacă de pe acum la selectarea unora din ele pentru viitoarele expediții extraterestre.

Care sînt aceste calități? În primul rînd, productivitatea înaltă; apoi o suficientă stabilitate

față de oscilațiile temperaturii, ale gradului de iluminare și umiditate; în sfîrșit, o valoare alimentară ridicată.

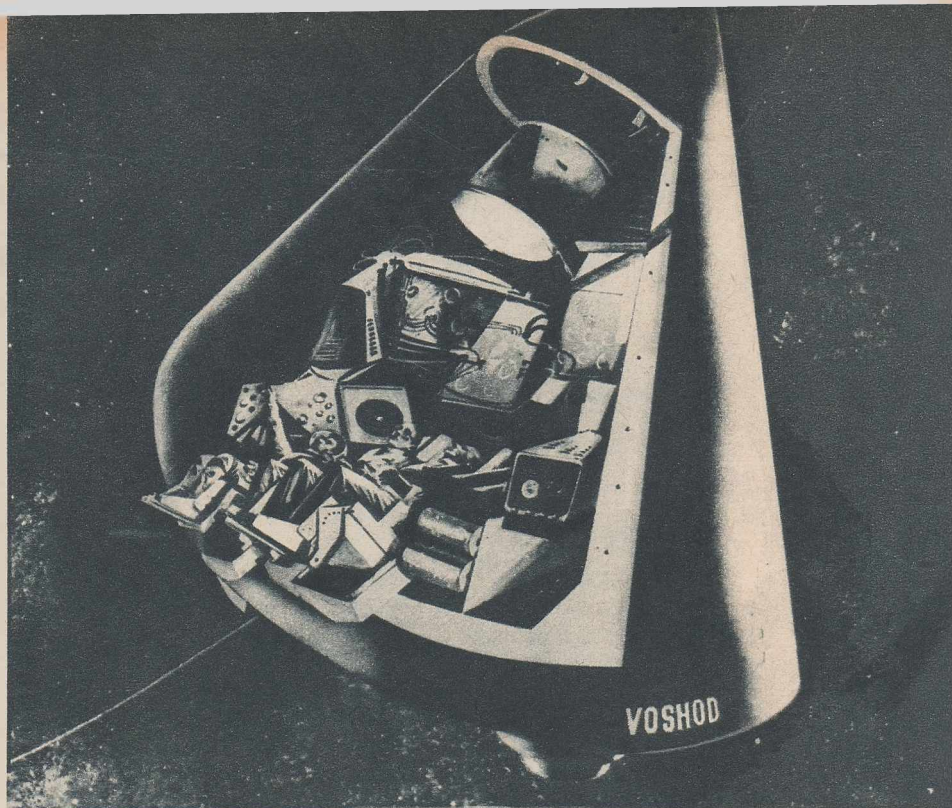
Plantelor care vor însoți omul în zborul cosmic li se mai cere să îmbogățească atmosfera în oxigen și să o purifice de bioxidul de carbon degajat de cosmonauți. Totodată li se cere să filtreze apa, așa cum fac plantele din culturile agricole obișnuite. Într-un cuvînt, ele sînt destinate să contribuie la utilizarea produselor activității vitale a omului și chiar a animalelor. În sfîrșit, ele trebuie să suporte toate dificultățile zborului propriu-zis, adică să-și mențină stabilitatea față de accelerări, zgomote, vibrații și imponderabilitate, precum și față de diferitele doze de radiații ionizante.

Se pune problema: ce poate fi recomandat în locul unui produs

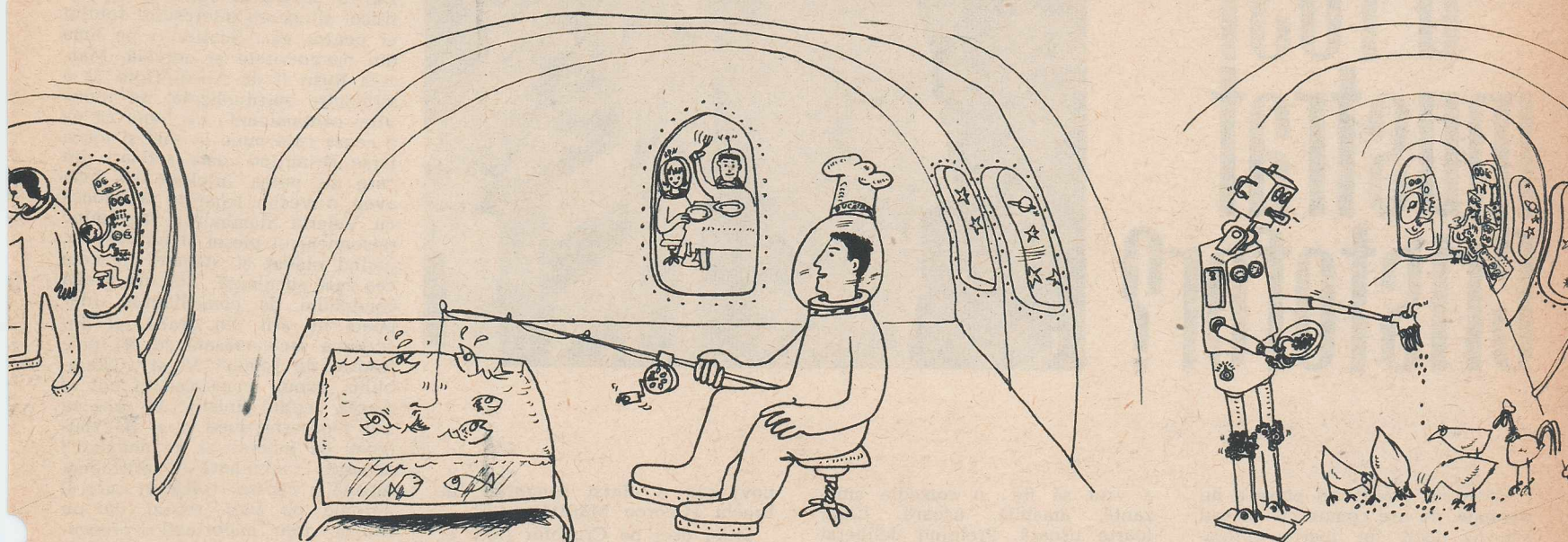
atit de valoros ca piinea? Desigur, plante ale căror fructe, prin compoziția lor chimică, pot înlocui, într-o oarecare măsură, piinea și totodată sînt capabile să îmbogățească cu oxigen atmosfera artificială. Asemenea plante sînt cartoful și batatul, bogate în hidrați de carbon.

Firește, satisfacerea doar cu ajutorul unui singur soi de plante a nevoilor omului în Cosmos nu este posibilă. Flora serei cosmice va fi variată, de la algele unicelulare inferioare la plante superioare. Pentru a se asigura diversitatea rațiilor și îmbogățirea alimentelor cu vitamine se vor dovedi utile roșiile, castraveții, salata și ceapa.

În agricultura cosmică vor ocupa un loc important algele unicelulare, care constituie un aliment valoros și pot fi folosite și pentru curățirea aerului. Din cele 40.000 de alge unicelulare cunoscute pînă în prezent, nu s-au studiat temeinic decît cîteva, printre care *Chlorella* și *Scenedesmus*, care s-au dovedit cele mai potrivite pentru a fi cultivate în mari cantități. În decurs de 24 de ore, recolta de *Chlorella* poate crește de 16 ori! Caracteristică pentru aceste alge este capacitatea

Așa a călătorit primul echipaj cosmic din lume. După cum se vede, chiar la rachetele cele mai perfecționate „spațiul locului” este încă cam strîmt... Aceasta nu împiedică însă pe specialiști ca, de pe acum, să elaboreze planuri minuțioase privind micro-universul navelor cosmice de milne.

Desene de Liliana ROȘIANU

lor de a-și schimba compoziția chimică o dată cu modificarea condițiilor de nutriție, temperatură și lumină. Astfel, în celulele *Chlorellei* se acumulează fie proteine, fie grăsimi. Proteinele *Chlorellei* conțin peste douăzeci de aminoacizi, inclusiv zece foarte necesari în alimentația omului.

Și totuși, din punctul de vedere al valorii alimentare, toate aceste plante au și dezavantaje, rezultînd în special din faptul că proteinele lor conțin prea puțină cisteină și metionină — aminoacizi importanți pentru viața animalelor și a omului — iar în componența grăsimilor lor intră numeroși acizi grași nesaturați.

VOR FI OARE COSMONAUȚI VEGETARIENI?

În rația alimentară a omului sînt larg reprezentate și produse de origine animală. Din această

cauză, ele nu pot fi excluse nici din meniul cosmic fără a se primejdui starea sănătății și capacitatea de muncă a cosmonauților. De altfel, deși se cunosc oameni sau chiar popoare întregi care consumă îndeosebi hrană vegetală, de fapt nici vegetarienii nu se mărginesc numai la o astfel de alimentație; ei se hrănesc și cu lactate, care conțin prețioase proteine de origine animală.

Așadar, în călătoria sa cosmică, omul va trebui să fie însoțit nu numai de plante, ci și de animale, începînd cu nevertebratele și terminînd cu vertebratele superioare.

Selecția animalelor în vederea călătoriilor în Cosmos se dovedește a fi la fel de dificilă ca și alegerea plantelor. Ele trebuie nu numai să suporte ușor viața într-un spațiu restrîns, ci să aibă un consum limitat de oxigen și să degajeze cit mai puțin bioxid

de carbon. Este necesar a alege animale, care primind puține unități nutritive, să se dezvolte și să crească rapid în greutate, să posede capacitatea de a se reproduce într-un timp scurt, să fie nepretențioase în ce privește întreținerea și, în sfîrșit, să se caracterizeze prin stabilitate față de factorii nefavorabili ai zborului cosmic.

Desigur, din acest punct de vedere, ar fi nerațională folosirea animalelor mari. După cit se pare, din punct de vedere economic cel mai indicat ar fi creșterea pe bordul navei cosmice a păsărilor, iepurilor de casă și a altor animale mici, temeinic studiate de om și caracterizate prin numeroase calități.

GĂINILE INTERASTRALE...

Cerințele enunțate mai sus — greutate mare pe fiecare unitate

de aliment consumat, procent ridicat de carne, dezvoltare rapidă — le găsim concentrate la banala găină. Carnea și ouăle ei vor constitui probabil una din cele mai gustoase mincăruri pentru cosmonauți.

În afară de aceasta, pentru hrana găinilor vor putea fi folosite algele unicelulare, părțile verzi ale plantelor superioare, zooplanctonul, resturile păsărilor sacrificate (măruntaietele, oasele prelucrate, cojile de ou). Totodată nu trebuie uitat că găinile pot fi hrănite forțat, cu ajutorul mașinilor. În condițiile imponderabilității și ale consumării unor alimente neobișnuite, lucrul acesta se va dovedi foarte comod și mai ales foarte necesar. Găinilor nu le trebuie mult spațiu, ele se

Adrian NICULESCU
(Continuare în pag. 23)

de ce a fost mustrat Cristofor?

Cristofor, eroul noii piese a lui Baranga, nu are comun cu ilustrul său tiz decât un foarte aproximativ dor de aventură. Aventură pe care el ar prefera-o consumată nu pe oceane răscolite de furtună ci pe terenul solid al confortabilului său apartament bucureștean, și dacă se poate în lipsa soției, căci aspirațiile sale vizează nu cucerirea unor pământuri necunoscute, ci a binecunoscutei Anca Stambuliu, soția vechiului său amic. Drept care, la sfârșitul fiecăruia din cele trei acte i se spune mustrător, mereu pe alt ton, dar cu ritmicitatea obsesivă a unui lait-motiv: „Fii cuminte, Cristofor!” Piesa lui Aurel Baranga are, după cum se vede, cele mai bune intenții moralizatoare. Fabula posedă și o morală, corectivul aplicat lui Cristofor are chiar o ușoară tentă dramatică: ultima scrisoare importantă din piesă (și sint trei, fiecare din ele servind o altă lovitură de teatru!) îi anunță că soția l-a părăsit. Rămâne la aprecierea (și îngăduința) noastră, a spectatorilor, să stabilim dacă părăsirea e definitivă sau nu... Dar ne aflăm totuși în imperiul comediei și lecția îi e servită eroului prin mijloacele farsei. Iar Baranga nu renunță la nici una din „rețetele fericite” ale comediei în numele acestei intenții didactico-admonestative, piesa sa rămânând ceea ce

a vrut să fie: o comedie amuzantă, amabilă, ușoară. Chiar foarte ușoară. Preluând deliberat formula teatrului boulevardier, făcând să eșueze clasicul aranjament al „triumfului” matrimonial burghez, dar trecându-ne prin toate suspense-urile comice pe care le presupune o acțiune astfel condusă, Baranga încearcă și o comedie de caracter nu numai de situații. Și aici mi se pare că eforturile sale ar merita apreciate. Cu atât mai mult cu cât spectacolul realizat de Valeriu Moiescu pe scena Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra” a potențat tocmai în acest sens însușirile piesei.

Unui spectacol cu doar patru personaje i se poate întotdeauna asigura o distribuție excelentă. Ceea ce a și făcut, de altfel, Valeriu Moiescu, aducând în decorul arhitectului T. Ciocirdel (cu bune efecte plastice, deși uneori cam abscons ca intenție, și cu câteva piese de mobilier mediocru finisate) patru actori de mîna întâi. Patru actori care nu practic de obicei comedia, dar care se prind acum cu sinceritate în această glumă scenică, după ce unul a jucat cu o seară înainte O'Neill (Marcela Rusu), un al doilea Sarroyan (Octavian Cottescu), după ce a dialogat spiritual cu interpretul lui Shaw (Beate Freda-

nov) sau a cîntat songurile lui Brecht (George Măruță).

Iată-l deci pe Cristofor (foto 1) așa cum ni-l recomandă Octavian Cottescu. Compozitor cu un pronunțat și primejdios gust al grandiosului (a scris „o simfonie pentru trei orchestre simfonice reunite, opt coruri și două tunuri” — pe care nu știu ce formație a renunțat cu durere să o interpreteze din lipsă de... armament, cum comentează spiritual autorul), adulat de public, servit cu adorație de secretară, îngrijit matern de o soție „excesivă”, Cristofor se plictisește, se răsfăță și se îmbată cu cuvinte. Sonoritatea propriilor cuvinte îl vrăjește și el le servește apoi cu aceeași intenție de incantație și seducție Ancăi Stambuliu, prietena casei. Cottescu merge respectuos și fidel pe firul personajului, îl desenează corect, ca dintr-o dată să se detașeze brusc de el, să-l privească ironic de undeva, de sus: gesturile sale devin largi, patetice, declarațiile amoroase miroas a demagogie, actorul își ironizează personajul fără îngăduință. Și iată cum compozitorul ros de dorul generoasei aventuri a „halucinatului condotier” se dovedește un egoist meschin, un om orgolios și lipsit de scrupule, de un egocentrism agresiv. Cottescu nu iese din limitele comediei dar nu își

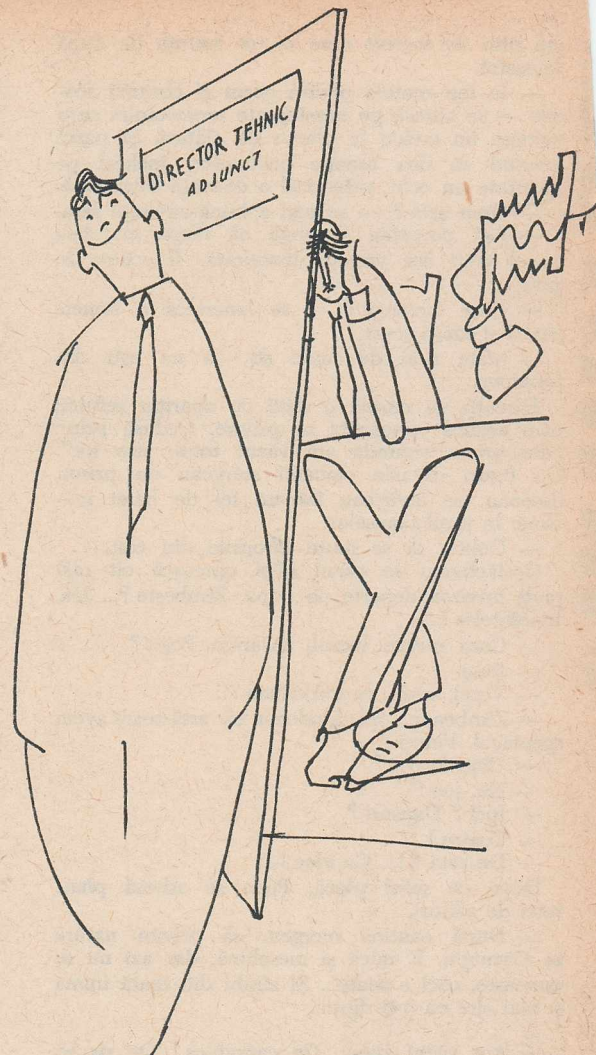
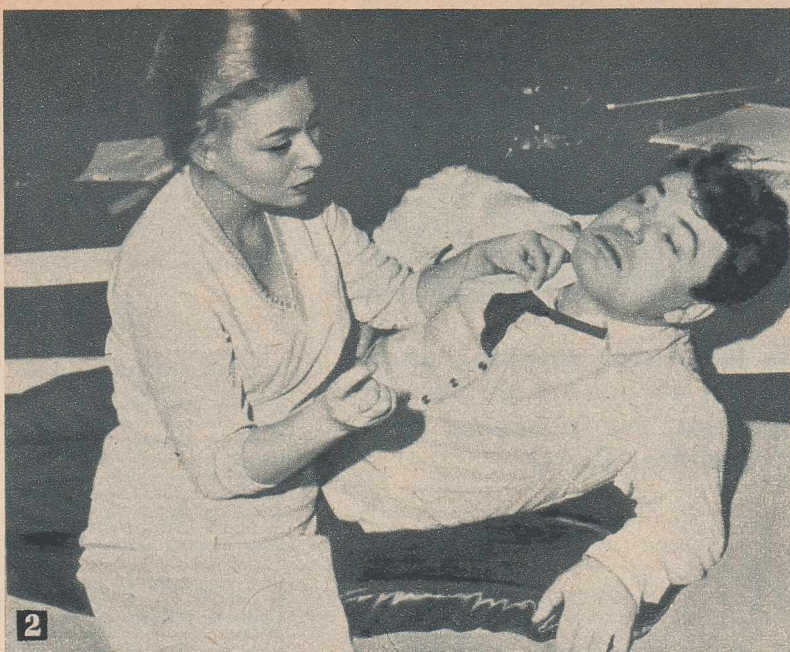
absolvă de loc personajul de vină (mijloacele farsei l-ar fi putut aduce aici). Și foarte bine face, pentru că astfel piesa își valorifică substanța și își afirmă responsabilitatea pe planul educației etice.

Cristofor Bellea este cel certat și atins de săgeata critică a autorului, el dă titlul piesei, dar personajul care declanșează, conduce, ba aș putea chiar spune că dinamitează acțiunea, „marele” rol al piesei este rolul dublu al Ancăi Stambuliu și al Emei Bellea — gândit de dramaturg pentru a fi interpretat de una și aceeași actriță. De o actriță plină de farmec și inteligență, de o mare vervă scenică, capabilă să realizeze două personaje asemănătoare ca fond moral, dar foarte diferențiate ca temperament, fire, preocupări. Ceea ce i-a și reușit Marcellei Rusu pe deplin. Poate chiar depășind uneori textul. Iată-o (foto 2) în chip de soție ocupată să-i coasă soțului plictisit un prozaic nasture de cămașă, puțin apăsată de grijile-i de profesoară, dar nici o clipă lipsită de o feminitate calmă, învăluitoare. Ea salvează astfel textul de la o inconsecvență: Ema Bellea ne era prezentată ca „un om obosit, fără prea multă fantezie, prinsă mecanic în angrenajul unei vieți de rutină, cu o perspectivă mediocră”. Dar o asemenea soție ar fi justificat stingerea interesului soțului ei pentru ea... Scoțind-o pe Ema din mediocritate și acreală, Marcela Rusu îi dă Ancăi (foto 3) o strălucire spiritualizată, un tonus vital contaminant; cu toate că ea e aceea care pune la cale și joacă farsa (trimitând niște scrisori din care se putea înțelege că Ema avea o veche legătură amoroasă cu Valeriu Stambuliu), ea rămîne raisonneur-ul piesei și nu subreța, jucînd elevat și elegant comedia cea mai suculentă. Tot din graba condeiului de comedigraf (dar poate nu atât din grabă cit din scrierea prea apăsată cu el), profesorul de română Valeriu Stambuliu, bunul, cumsecadele soț al Ancăi, „colțul liniștit” în care ea „se regăsește după o zi de zburcium, de îndoiele și de neliniști”, această minunată certitudine umană a căpătat trăsături care îl apropie cu pași repezi de un ridicol greu suportabil: preocupările lui profesionale se transformă în manii lipsite de orice utilitate (studiază... adverbale din limba malgașă!), aspirațiile lui nu trec dincolo de participarea la o comisie de examen de maturitate... Și de astă dată actorul a înălțat personajul: „George Măruță l-a luat pe Stambuliu de mîna, ferindu-l abil din calea ridicolului și dîndu-i reale dimensiuni umane: onestitate, căldură, bunătate (foto 4).

Admirabilă ni s-a părut Beate Fredanov în rolul d-nei Sava, secretara lui Cristofor Bellea (foto 5); gesturile, mișcările ei au un soi de rigiditate, de ascuțiri geometrice, sugerînd o demnitate adesea ofuscată; aparițiile ei întotdeauna nepoftite stînesc risul nu prin efecte groase, caricaturale, ci prin subtilitatea jocului comic și prin justificarea lui psihologică.

O bună notă pentru tînărul regizor Valeriu Moiescu, care a dirijat cu discreție această mică orchestră de cameră, dispărînd intenționat din fața spectatorilor, dar cu atât mai prezent în întreaga țesătură intimă a spectacolului.

Sanda FAUR
Fotografiile de S. STEINER

99 ARTISTUL 66

— Așa mă deoache, da' știu mă ține durerea de cap, ca o menghină. Să o sun pe Maria să-mi ia un Algocalmin... Cum dau cu ochii de el dimineața și-l văd cum râde cu toți dinții albi, mă trece un junghi de la frunte la ceafă. Râde, râde, prea mult.

Dobre ascultă resemnat istoria asta pe care o știe de mult. Șeful, directorul tehnic adjunct (dir. teh. adj. pe ușă) Costăchescu are nevoie totdeauna de o prezență fizică pentru a-și dezvoltă gândurile, aprecierile despre oameni. Interiorizarea îi e ostilă, independent de reacția celui care-l ascultă el își dezvoltă gândurile lent, circular, ca mersul unui ac pe o placă de gramofon. Dobre îl ascultă în fiecare dimineață cu indiferență și placiditate; nu-l supără aprecierile și confesiunile șefului decât atunci când barometrul arată scăderea de presie, căci e reumatic și „primește” discursurile în picioare. În cea ce-l privește pe Popa, e aproape complet de acord. Cu mici rezerve; Popa e un băiat muncitor, are aptitudini, dar e prea vesel.

— Da, Dobre, la locul de muncă, la birou nu trebuie să ai o figură indecentă. Noi nu înălțăm tradițiile, vezi, s-au tipărit clasicii... Sobru, da, figură solemnă dar distinsă da... Așa nu face carieră, uită-te la el...

În aceste clipe, Popa Aurel, cu mînele cămășii suflecate, răsucea picioarele metalice ale compasurilor, mînuind cu o îndemănare căpătată după multe exerciții, riglele nichelate. Sufletul îi

Schiță
de
Alec
POPOVICI

Ilustrație
de
Tia
PELTZ

(Continuare în pag. 16)

era plin de soarele care se tot anunța de după fereastră.

— La ieși matale pînă-n geam și cheamă soarele — se adresă pe neașteptate proiectantei care ascuțea un creion la planșa de alături. Și parcă nevrînd să dea atenție cuvintelor, închise pe jumătate un ochi, măsurînd o distanță migăloasă.

— Cum asta? — se roși a bună-cuviință fata.

— Așa povestea Creangă că făcea maică-sa cu el oînd era vremea innounată. Îl scotea în prag.

— Care Creangă? — se amestecă o femeie înaltă și tunsă scurt.

— Mata n-ai de unde ști, că nu ești din Moldova.

Discuția se cumă o dată cu apariția șefului, care aruncă cunoscuta sa privire, tradusă prin: „din prima secundă am văzut totul, știu tot”. Cu figuri oficiale oamenii ștergeau de prisos, desenau, se învîrteau într-un fel de balet mecanic în jurul planșelor.

— Dobre, să se mute birourile din colț...

Costăchescu se căzni să-și oprească cît mai mult privirea departe de Popa. Zîmbește?... Da, bineînțeles!...

— Cum merge lucrul, tovarășe Popa?

— Bine.

— Vesel, vesel, ca totdeauna!...

— Zîmbeam... mă gîndeam că astă-seară avem spectacol. Veniți?

— Cînti la cor?

— Nu, joc!

— Joci? Dansuri?

— Teatru!

— De asta?!... Ce idee!...

După ce șeful plecă, Popa se adresă planșetei de alături.

— După cantină mergem să privim natura în Cișmigiu. E mică și meschină, dar azi nu se cunoaște, căci e soare... Și zîmbi din toată inima și mai ales cu toți dinții.

...
— Am văzut piesa. Ce caraghios! De rîs se rîde, dar cogeamitea oameni serioși să facă pe caraghiosii. Eu n-aș da voie. Asta aduce o notă de neseriozitate în întreprindere. Ce, aiori e loc pentru histrioni? Știi, așa le spunea pe timpuri... Eu îl chem și-i spun de la obraz. Ce tot se hilzește mereu, ce-i bună dispoziția asta permanentă. Niciodată un asemenea om n-o să ajungă într-o funcție de seamă. N-are prestanță, n-are sobrietate. Orice s-ar spune, asta trebuie. Să-l chemi la mine! Cu zîmbetul lui mă deoache!

În biroul șefului avu loc o discuție scurtă. Popa Aurel nu părea convins:

— Mi-am făcut de pe acum planul lunar. Cu zece zile...

— E neserios...

— Nu supăr pe nimeni.

— Gîndește-te, reflectează...

Se pare că deochiul s-a transmis invers. Popa ieși de la șef cu durere de cap. Se împiedică de linoleum și... la lift, ușa grea, prinsă în arc, îi scăpă din mînă și îi simți marginea de oțel lovindu-i buza. Un gust sărat îi umplu gura. Deodată simți un obiect străin mișcîndu-se pe limbă. Duse mîna la gură și în palmă ținu un dinte alb, lustruit. Totul fără nici o durere. Ca la dentistul din poveste. Se privi în oglinda liftului. Fără de voie zîmbi. Zîmbetul i se șterse cu iuțeala fulgerului. O știrbitură neagră îi sluțea zîmbetul. Părea caraghios și bleg. Mai zîmbi o dată de imaginea din oglindă, și închise strîns gura.

...
Au trecut cîteva zile.

— Cum se mai comportă, ăla... știi care?... — se interesă șeful.

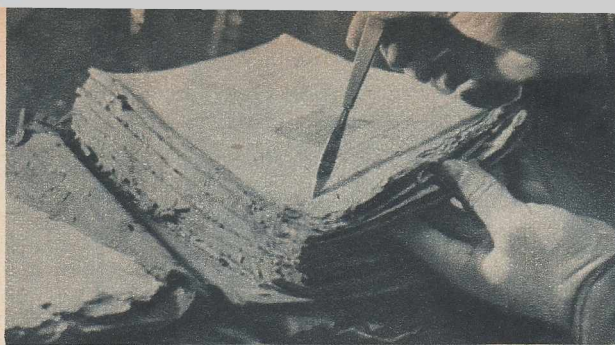
— Teribil! După convorbirea cu dumneavoastră s-a schimbat total. E sobru, serios, nu mai zîmbește...

— Bravo! Hei, săraca critica! De sus, de jos, tot bună e!...

În clipa în care, la sfîrșit de trimestru, Popa luă primă, nici nu mai numără banii din plic. Își îmbrăcă pardesiul din fugă. Adresa policlinicii dentare speciale o avea în minte de mult...

...
— Tovarășe șef, iar rîde! Degeaba v-ați ostentat cu el! Rîde și mai tare! Cu toată gura!

Popa Aurel rîdea într-adevăr cu toți dinții. Inclusiv cu acela nou-nouț, de sus din stînga...

Un laborator original, unde am aflat că uneori cărțile pot fi bolnave, dar în același timp și tămăduite. Cum?

Alarmă! Monilia e printre cărți...

Citim deseori că o bună parte din opera cutărui sau cutărui autor nu ni s-a păstrat. De la cei mai de seamă astronomi greci — Aristarh din Samos și Hiparh — nu ne-au rămas decît două scrieri, ambele din tinerețe, și astfel știința modernă cunoaște foarte puțin despre fundamentarea teoretică a marilor lor descoperiri: sistemul heliocentric al lui Aristarh și procesiunea echinoxurilor a lui Hiparh. Marile scrieri geografice ale lui Eratostene sau Poseidonis au dispărut, la fel cum din imensa operă a lui Theofrast (aproximativ 227 titluri) n-au rămas decît „Historia plantarum” (9 cărți), „De causis plantarum” (6 cărți), „Caracterele”, într-o redacție bizantină, și unele fragmente. Operele lui Heraclit și Epicur au ajuns pînă la noi numai în fragmente...

Răspîndite odinioară numai prin copii manuscrise, iar mai tîrziu — o dată cu invenția tiparului — sub forma volumelor cum le cunoaștem azi, multe opere valoroase au avut un destin tragic, dispărînd fără urmă. Editate în tiraje restrînse, călătorind pe toate drumurile Europei, unele exemplare au căzut pradă incendiilor, altele ignoranței jefuitoarelor de cetăți, iar multe au fost victimele unor inamici ascunși chiar în rafturile bibliotecilor: insecte minuscule, mușcașii, diverse bacterii.

PROFILAXIA CĂRȚII?

Cărțile mor încet, îngălbenindu-se și pulverizîndu-se la cea mai mică atingere. La marile biblioteci din lume, de cîtăva vreme, chimiștii și bacteriologii alarmati de marele număr al volumelor care se distrug au deschis o adevărată anchetă. Toți factorii care concurează la crearea ambianței au fost cercetați minuțios. Ce influență exercită lumina solară? Dar cea electrică? Dar compoziția aerului?

Materia primă a cărții, hîrtia și cerneala sînt supuse în mod evident deteriorării. Lumina are o influență dăunătoare asupra hîrtiei: o îngălbeniște, o face mai fragilă. În concluzie: în marile depozite de cărți ale bibliotecilor, intrarea directă a soarelui să fie interzisă, iar iluminatul artificial să dureze cît mai puțin.

Marile biblioteci au puncte meteorologice dotate cu termografe și hidrografe care controlează parametri temperaturii și umidității aerului din depozitele de cărți. S-a constatat că temperatura prea mare scade umiditatea făcînd ca hîrtia să devină sfîrșicioasă. În concluzie: 16-18° C și 45-60% umiditate relativă sînt parametri care asigură cărților o viață mai îndelungată.

În atenția cercetătorilor au rămas însă cei mai perțizi duș-

mani, care se strecoară neobservați printre pagini: ciupercile, insectele și microbii.

TRICHODERMA LIGNORUM PREFERĂ HÎRTIA DIN CELULOZĂ PURĂ

S-a constatat că un număr de 60 de insecte dăunează cărților. La Biblioteca universitară din Cluj, la un sondaj făcut pe un palier, din 5.000 de volume 23 erau atacate de ciuperci și 15 de insecte. Un „catalog” al insectelor amatoare de hîrtie tipărită arată că cele mai răspîndite și mai periculoase sînt tocilarul făinoaselor (*Stegobium paniceum* L), hoțomanul (*Ptinus fur* L) și îndeminaticul și neastîmpăratul peștor de argint (*Lepisma sacchariana* L), care se aciuște în filele cărții.

Dar dacă împotriva acestora cei care conservă cărțile duc un adevărat război chimic, distrugîndu-le cu gaze toxice, vegetațiile criptogamice intră în lumea bibliotecilor pe căi mai puțin perceptibile. O pată cenușie, violetă sau verzuie trece deseori neobservată. Or, 150 de specii de ciuperci pot fi considerate inamici potențiali ai cărților. Dezvoltîndu-se pe file, criptogamele formează straturi diferic colorate, variînd după specie. O preferință capricioasă, studiată și cunoscută, ne permite descoperirea cutărei sau cutărei varietății. Ciupercile *Monilia* sau *Stophyla* distrug complet hîrtia începînd de la cotor, a cărui legătură conține clei, favorabil dezvoltării acestor specii. Ciupercile din genul *Aspergillus* nu părăsesc acest loc mulțumindu-se să devoreze doar cotorul. *Trichoderma Lignorum* este insensibilă la hîrtia ordinară: o preferă numai pe cea

◀ Așa arată un tom atacat de ciuperci.

din celuloză pură, pe cînd ciupercile speciei *Sporotrichum* atacă exclusiv hîrtia din cirpe. Curiozități ale naturii, dar acest fenomen de proliferare a determinat pe cei care conservă cărțile să recomande ca la preparare să se introducă în pasta de hîrtie fungicide care să mărească rezistența la acțiunea microorganismelor.

„CAMPANIE ANTIPEIDEMICĂ”

Laboratorul de igienă a cărții de la Biblioteca universitară din Cluj a fost înființat recent. Aici, protejate de geamuri, cărți în plină descompunere își așteaptă rîndul ca Alexandru Kali să le supună tratamentului chimic. Tomurile prețioase sînt dezinfectate filă cu filă. Copertele, desfoliate la rîndul lor pentru a fi tratate chimic, rezervă surprize cîteodată neașteptate...

Tullii Caesaris Scaligeri Poetices libris septem este un tom tipărit la Lyon în 1561 și provine din biblioteca documentară din Sighișoara. La desfolierea copertelor, sub învelișul uneia dintre acestea, a fost găsit un calendar din anul 1576, scris în limba latină și maghiară, lucrare necunoscută pînă acum. Filele calendarului fuseseră tăiate în bucăți, și aceste bucăți lipite una cîte una, înlocuiau cartonul — necunoscut în acea vreme — peste care s-a îmbrăcat coperta de piele. După emblema imprimată în hîrtie se bănuiește că tomul a fost legat în tipografia sibianului Heusler în anul 1576 și moșterul a întrebunțat la compactorie filele rămase din calendar pe acel an. În copertele altei cărți tipărite de Oporini la Basel, în 1555, a fost descoperit un manuscris în limba latină, probabil din secolele XIV-XV, care la prima lectură pare să fie un proces verbal.

Restaurarea acestor tomuri cere o muncă migăloasă; se parcurge filă cu filă, se tratează chimic pînă cînd coloniile de ciuperci sînt distruse și hîrtia își recapătă într-o oarecare măsură prospețimea. Dispar urmele degetelor care le-au răsfoit pînă la înnegrire, dispar petele de spermatet sau de ceară galbenă picurată din luminările care au luminat lecturile altor generații. Mai dificile sînt petele dintr-un vechi ceaslov pe care cuviosul monah, sub vraja lecturii, a lăsat să-i scape din barbă picături de zeamă de fasole...

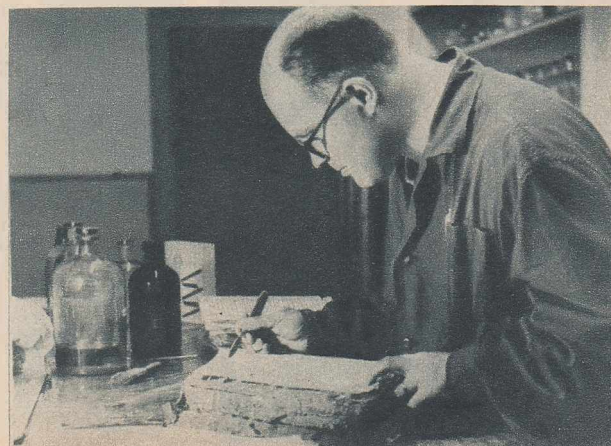
★

Una din sarcinile cele mai importante ale originalului laborator din Cluj este depistarea și izolarea „focarelor de infecție” din depozitele marii biblioteci a Universității.

O etuvă de dezinfectare în vid, două lămpi de cuarț bactericide și o nișă cu exhaustor pentru desprăfuire vor asigura cărților infestate un tratament adecvat, văstrînd vigoarea hîrtiei pentru vreme îndelungată.

Cornel BOZBICI
Fotografii de
N. GHERASIM, Cluj

Cărțile sînt luate filă cu filă, curățate și tratate chimic.

De la una la alta

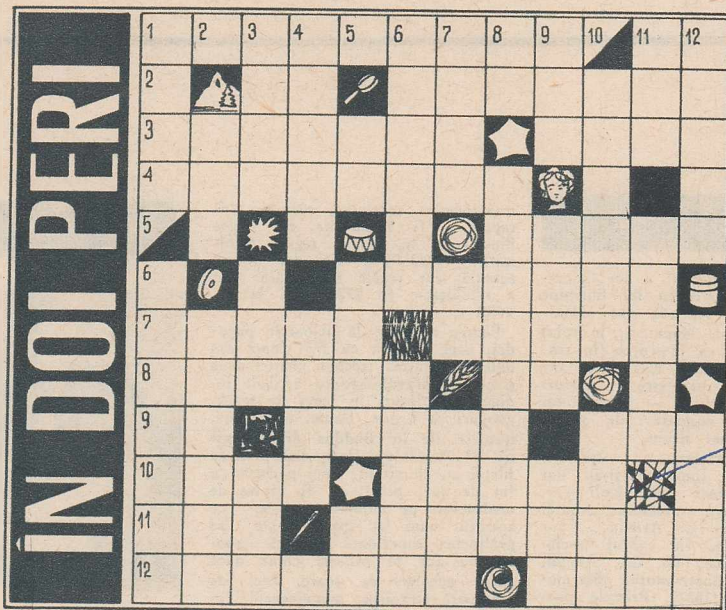
POVEȘTEA VORBEI

Două expresii —
două simboluri!

Cine a fost oare Argus, al cărui nume a căpătat proporții de simbol pentru atenția neadormită și privirea ageră, cum ne-o dovedește expresia folosită până astăzi, ochi de Argus? Personajul era grec și meseria lui modestă — boar în Argos, cetate din Peloponez. Dar se deosebea de muritorii de rând printr-o însușire fantastică: imaginația vechilor greci îl înzestraseră cu nu mai puțin de o sută de ochi! Numele său, identic cu al cetății de baștină (Argus e forma latinizată), a intrat în mitologie o dată cu una din numeroasele aventuri galante ale părintelui zeilor. Aleasa lui Zeus a fost de data aceasta Io, fiica regelui din Argos. Aprinsă de gelozie, Hera (Iunona) s-a răzbunat cumplit, prefăcînd-o pe Io în vacă și dînd-o în paza boarului cu o sută de ochi. Nici soarta lui Argus n-a fost însă de invidiat, căci a căzut răpus de mina altui zeu, Hermes, ocrotitorul călătorilor și al negustorilor.

Cu explicația altei expresii, sabia lui Damocles, pătrundem în epoca istorică, la personaje cu existență neîndoieinică. Damocles era un grec care ajunsese la Siracuza, în Sicilia, la curtea faimosului tiran Dionysos (405-367 î.e.n.). Pofțit o dată la un prînz bogat, oaspetele nu s-a putut bucura de bunătațile ce i se puneau înainte, pentru că regele atîrnase de tavan, tocmai deasupra capului său, o sabie prinsă numai într-un fir de păr. Intenția lui Dionysos n-a fost aceea de a-și înpăimînta musafirul cu o glumă deplasată, ci de a oferi comeseilor și tuturor celor de față o reprezentare simbolică, a cărei forță sugestivă deșigur i-a înfiorat: cum să te împărtășești din bucuriile vieții atunci cînd deasupra capului tău plutește primejdia?

Sorin STATI

ORIZONTAL: 1) Trei liste de greșeli în... batoză — E într-o ureche. 2) În supă! — Un astru... gras. 3) Savanți, de două ori fără picioare — Una care vede totul în mare. 4) Cu capul în nori. 5) Țigări. 6) Cartier... comestibil, în București. 7) Se dă de multe ori pe față cînd te miri în fața unei cadre... — E călcată în picioare. 8) Un condei și un refren oltenesc fac muche de cușit... — Pofțim. 9) În miezul miezului! — Nada florilor — Se țin în frunte. 10) A te lua cu călduri din pricina frigului — Scormonit în vers. 11) Semifragilă — Tata și nunii, la desert. 12) Material obținut pe bază de cauciuc — Sînt de două ori în mitologia egipteană.

VERTICAL: 1) Instrument muzical la magazinele de mezeluri — ...și altul la restaurante. 2) Ion Luca Caragiale — Două culori într-una. 3) Părintele fabuliștilor — Ambalajul... miței — Navigator portughez. 4) Cuptor, în natură — Vorbesc... tăcînd. 5) Luată în balon! — A se mindri — La piramide, dar și la

cerc! 6) Mîncă fier dar și grîu — Aerisit. 7) Anason (trans.) — Inceputul istoriei! — Coastă abruptă. 8) Teșe! — O mătușă... generoasă. 9) Sfirmitorul vînturilor — Pasărea... prețioasă — Vîrstă. 10) Fata din zorii zilei — Anexă. 11) Pisc în Alpii italieni — Avea urechi de mîgar — Cu... notă muzicală. 12) O bandă... în aerul umed — O floare la pupilă.

Aneta BARTOLOMEU

Dezlegarea jocului „NAVALĂ”,
apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) CATARG — PROVA. 2) AMIRALI — EDEC. 3) RAMA — URACANE. 4) ERORI — APA — I. 5) NINA — IN — TONI. 6) ATITAT — SEA — O. 7) IE — REST — CAL. 8) V — RAB — CAP — DA. 9) AC — MOTONAVE. 10) PASARELA — AVA. 11) OLURI — A — UZAT. 12) RADA — DRAGARE.

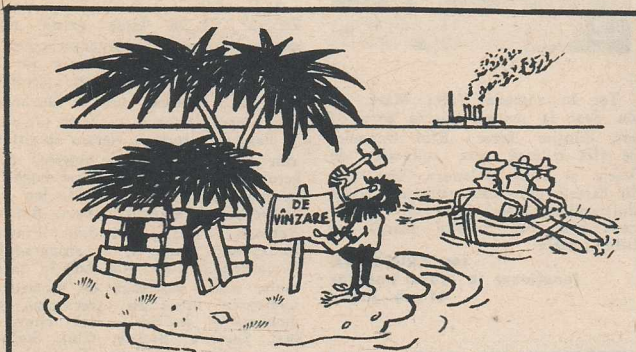
OPTEC UNIVERSAL

La Londra a avut loc demonstrația unui nou sistem de microendoscop — OPTEC Universal. Meritul lui este de a fi învins dificultățile întîmpinate pînă acum de endoscoape (aparate pentru cercetarea organelor și țesuturilor interne). Aceste dificultăți erau legate de căldura generată de bec în cazul creșterii energiei luminoase, de amplasarea acestuia în fața lentilei ș.a. Noutatea acestui endoscop și totodată factorul care îi conferă superioritatea constă în folosirea ca sursă luminoasă a cuarțului. Cu ajutorul noii metode se obține un fascicul luminos cu diametrul de 3 mm, generat de un bec de 100 wați situat la capătul unei baghete de cuarț, care dă naștere unei lumini reci. În fotografie vă prezentăm un aspect din timpul demonstrației noului endoscop.

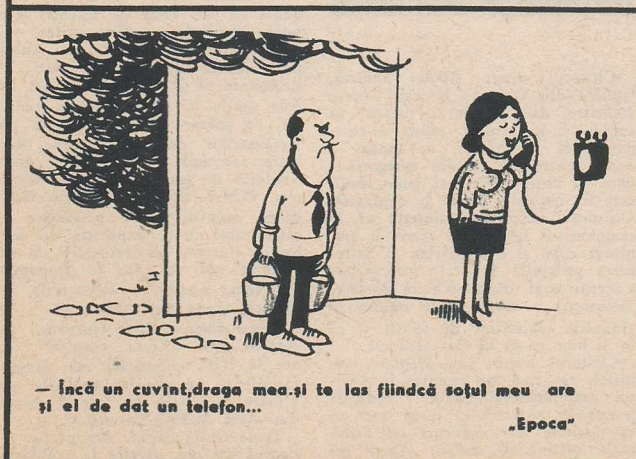
VITEZA DE NAVIGAȚIE:
110 KM PE ORĂ

O nouă navă fluvială sovietică a fost construită și lansată la Krasnoie Sormovo. În locul turbinelor cu gaze folosite pînă în prezent la asemenea construcții au fost instalate motoare diesel obișnuite. Nava poate înainta cu o viteză de 110 km pe oră, ceea ce o face să fie considerată cea mai rapidă navă fluvială din lume. Corpul navei, care are o capacitate de 150 de locuri, este construit dintr-un aliaj extrem de ușor, iar în amenajările interioare s-au folosit în foarte mare măsură masele plastice.

Fără cuvinte.

„Wochenpost“

— Încă un cuvînt, draga mea, și te las fiindcă soțul meu are și el de dat un telefon...

„Epoca“

— Și nu te duci la veterinar...

„Epoca“

— Sînt gata ochelarii mei...

„Wochenpost“

PRIMUL SPECTACOL

„Care a fost primul spectacol de teatru prezentat în țara noastră?”

Ing. I. DRĂGAN
București

Răspunde FLORIN TORNEA,
critic teatral.

Desigur întrebarea privește începuturile artei și mișcării teatrale culte — și în limbă românească — cunoscute în țara noastră. Elementele de teatru popular — spectacolele folclorice, „de bilci”, de circ sau de păpuși — sînt foarte vechi și, firește, nu pot fi datate calendaristic. De asemenea, nu pot intra în sfera întrebării (și a răspunsului) spectacolele date de trupele de actori și cîntăreți străini. Nu poate fi vorba nici de spectacolele „de curte” inițiate în climatul mișcărilor de eliberare națională ale timpului, de către domnița Ralu Caragea.

Aceste spectacole au dat însă impuls și au stat ca exemplu inițiativelor patriotice naționale luate de reprezentanții cei mai înalți ai intelectualității românești. Ei vedeau în teatru unul din mijloacele cele mai eficiente de afirmare a limbii și a originalității spirituale, naționale a poporului nostru. În aceeași măsură, ei vedeau în teatru o instituție de educare a societății în spiritul democratic, revoluționar al vremii; ne aflăm în anii mișcării lui Tudor Vladimirescu... Demonstrativ în acest sens a fost spectacolul dat în 1819 de

elevii școlii românești a lui George Lazăr cu *Hecuba* lui Euripide (în tălmăcirea frustată dar semnificativă a lui I. Nănescu), în rolul titular aparînd ca interpret (în travesti) Ion Heliade Rădulescu, cel ce avea să se manifeste — alături de Costache Aristia — printre cei mai pasionați animatori de teatru românesc de mai târziu.

Curînd, inițiatorii și sprijinitorii teatrului românesc și-au dat seama de cerința unei școli teatrale românești. Această școală, Ion Heliade și C. Aristia o vor iniția în 1834, în cadrul Societății Filarmonice, iar Gh. Asachi, la Iași, în Conservatorul Filarmonic Dramatic (1837). Primele producții ale acestor școli (*Fanatismul* de Voltaire și *Amfitrion* de Molière, la 29 august 1834, în cadrul Școlii de Declamație și Mimică a Societății Filarmonice din București, și *La Perouse* și *Văduva vicelană* de Kotzebue, la 23 februarie 1837, în cadrul Conservatorului Filarmonic Dramatic din Iași) au dat și cele dintîi cadre cu perspective profesionale pentru scena Teatrului Național românesc.

În 1964 am sărbătorit un centenar de cînd școala teatrală este la noi instituție de stat. Spectacolele pomenite mai sus sînt primele spectacole de teatru în țara noastră, care au demonstrat legătura indisolubilă și determinantă dintre școala și scena teatrală. Ele se cuvin a fi evocate pentru caracterul lor germinator de bune tradiții.

AUTOMOBILUL CU Nr. 1

În documentarul intitulat „Mai repede, tot mai repede” (partea I), apărut în „Flacăra” nr. 48/1964, ați scris cîte ceva și despre primele automobile, prezentînd totodată imaginea unui asemenea vehicul.

În legătură cu aceasta țin să informez pe cititorii revistei dv. că și în orașul nostru — Galați — a supraviețuit unul din primele automobile și că, azi, el se găsește expus într-una din sălile de la etajul I al Muzeului regional de istorie. Povestea automobilului despre care-i vorba este interesantă. Mașina a circulat pe străzile Galațiului la începutul secolului, fiind — după cum se spune — primul automobil adus aci. Proprietarul vehiculului ar fi fost un anume Cincu. Automobilul — marca „Dedion-Bouton” — a fost cumpărat în Franța. Cincu a ținut mașina pînă prin 1920 cînd a vîndut-o unui șofer tot din Galați, pe nume C. Dinu. Gălățenii mai în vîrstă își amintesc de ilaritatea pe care o provoca zilnic trecerea automobilului cu nr. 1 prin oraș în epoca cînd circulau deja primele Forduri sau primele Renaulturi. Copiii alergau alături de „Dedion-Bouton”-ul șoferului Dinu. Organele locale au pus însă capăt acestui spectacol retrăgîndu-i foaia de circulație. De atunci și pînă în

1954 automobilul s-a odihnit într-un garaj pînă ce a fost achiziționat de muzeu.

Și acum cîteva date tehnice: automobilul „Dedion-Bouton” seamănă cu o trăsurică. Motorul este plasat între roți. Roțile au spițe și sînt îmbrăcate (și azi încă) cu cauciucurile originale. Volanul este o simplă manivelă. Mașina se putea deplasa cu o viteză maximă de 18 kilometri pe oră. Avea două faruri care se aprindeau cu carbid.

V. SIMION
Galați

PAGODA DE AUR

„Aș dori să citesc o descriere a celebrei pagode de aur de la Rangoon, Shwe Dagon”.

Ionel Balaci
Petrla

Răspundem rugămîntii cititorului nostru, publicînd o serie de date interesante cuprinse în articolul „O bijuterie de 106 metri: Shwe Da-

gon”, apărut în revista franceză „Science et vie”.

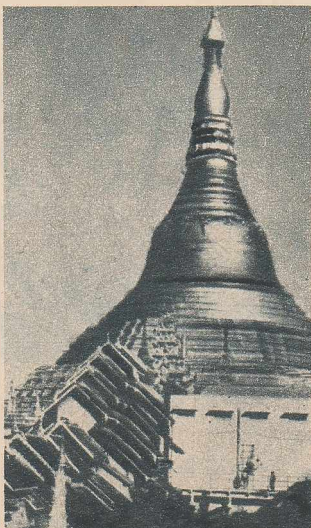
Shwe Dagon, cea mai mare pagodă din lume, supranumită de turiști „turnul Eiffel al Rangoonului”, e construită pe colina Singuttara, ultima din lanțul muntos meridional al Birmaniei, Pegu Yomas. De acum două milenii, de cînd a fost fondată, și pînă azi, ea a trecut prin

transformări succesive, care au început a fi înfăptuite de regele Binnya U în 1362; regina Shinawbu (1453-1472) i-a dat forma actuală, iar regele Sinbushin Ava a reînălțat-o în 1774 pînă la nivelul de azi.

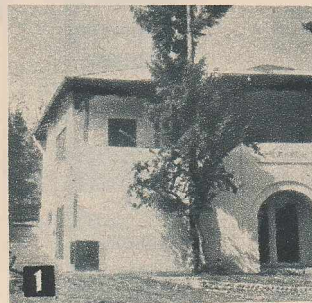
Pentru a ajunge la picioarele pagodei, urci o scară cu 175 trepte din dale de piatră, trecînd printre două șiruri de prăvălioare cu articole indigene (sculpturi în lemn de teack, gonguri de bronz, flaute, tamburine, statuete ale lui Buddha din alabastru de Mandalay, flori, umbrele de hîrtie și, în sfîrșit, mici pachete cu foi de aur pentru a fi lipite de credințioși pe zidurile pagodei cu ajutorul unui lac special). De pe platforma superioară vederea cupolei de aur te orbește chiar dacă porți ochelari de soare. Zeci de sanctuare străjuiesc monumentul, lăsuînd în jurul său un ciudat drum circular pavat cu marmură albă. Sînt aci, pe platformă, așezate în cercuri concentrice, statui reprezentînd lei birmanezii și adăposturi cu acoperișuri suprapuse, ornate cu dantele din fier forjat sub care se află statui ale lui Buddha în felurile ipostaze, pictate în roșu, negru sau acoperite cu foi de aur, lipite de-a lungul vremurilor de pelerini. Printre nenumăratele monumente de pe platformă (pentru a căror descriere și istorie și-ar trebui o carte întreagă) se află un „arbore sfințit” — un pipal (*Ficus religiosa*) provenit din „copacul sfințit” de la Bodhi-Gaya, un clopot de bronz de 40 tone, un templu chinezesc, mormintele unor soldați englezi căzuți aci în 1852 etc.

Din pădurea de copole aurite ale celor 64 de mici pagode se înalță maiestuoasă pagoda propriu-zisă, baza ei avînd un perimetru de 426 m. Ea cuprinde mai multe terase, prima fiind situată la 5 m înălțime. Urmează apoi corpul „clopotului” peste care se află „castronul răsurat”, apoi un rînd de „inelle”, „floarea de lotus dublă”, „Hri”-ul — o umbrelă birmaneză din fier aurit și decupat, încrustată cu pietre scumpe, iar în vîrf un glob de aur cu 5.000 de diamante. Întreaga clădire, cuprinzînd 400.000 m³ zidărie, e în întregime acoperită cu aur, a cărui cantitate e evaluată la 30 de tone.

Mîndri de acest monument unic al Asiei, birmanezii se tem pe bună dreptate de ravagiile cutremurelor care, din secolul al XVI-lea și pînă azi, au produs în opt rînduri avarii serioase pagodei. Dar de fiecare dată Shwe Dagon a fost reparată și înfrumusețată.

ÎN ARGES

O șosea pitită printre nuci, pruni și meri urcă pe muclea dealului Enculeștilor. Aici, în comuna Valea Mare-Podgoria, se află o casă avînd odăile de locuit deasupra unui soclu înalt, zidit din cărămidă. În curtea largă străjuiesc cîteva brazi, iar îndărătul casei, o livadă cu meri. În această casă (foto 1) a locuit un timp scriitorul Liviu Rebreanu. Aici a scris el, din decembrie 1930 pînă în septembrie 1932, marelui său roman „Răscoala” și tot aici a trăit o perioadă de la sfîrșitul vieții. (Inițial a fost înmormîntat în cimitirul satului, după care a fost reînbumat la cimitirul Belu.)

Tot în comuna Valea Mare, pe un deal la poalele cărui curge de sus, dinspre Iezer, Rîul Doamnei se află o casă care amintește de Lucia și Tony Bulandra. Este vila în care și petreceau vacanțele acești doi neuitați actori (foto 2). În prezent casa este folosită pentru tabere școlare.

Ion CRUCEANĂ
funcționar la Sfatul popular
al reg. Argeș

CUPA „FLACĂRII” LA FOTBAL

Cititorul nostru, Ștefan Stanciu, student din Iași, ne întreabă într-o scrisoare, dacă revista „Flacăra” va acorda și în actuala ediție a campionatului republican de fotbal o cupă pentru echipa din categoria A care va obține cele mai bune rezultate în meciurile jucate în deplasare. Cititorul nostru reamintește că în campionatul trecut am oferit o asemenea cupă și e de părere că întrecerea prilejului de acest trofeu (care a revenit anul trecut echipei *Dinamo-București*) a trezit mult interes în rândurile iubitorilor de fotbal și că ar fi bine ca ea să fie reditată.

Cititorul nostru are dreptate. De altfel, așa cum am anunțat la sfîrșitul campionatului trecut, redacția noastră e hotărîtă ca și în acest an să instituie în colaborare cu Federația română de fotbal „Cupa re-

vistei Flacăra” pe aceleași criterii ca și anul trecut. Dacă pînă acum n-am relatat nimic în legătură cu aceste lucruri, este din pricină că desfășurarea turului în actualul campionat, cu multe întreruperi, meciuri restanță etc. nu ne-a permis pînă în prezent să facem comentarii cît de cît concludente cu privire la desfășurarea întrecerii, la șansele protagoniștilor etc. De îndată ce în clasament echipele participante vor avea aproximativ același număr de jocuri disputate, vom putea relua și comentariul nostru săptămînal în legătură cu calitatea jocului prestat de echipele în deplasare.

POȘTA NOASTRĂ

Mihail Bănățeanu, Timișoara. Ați fost greșit informat. Regretatul actor Vasile Vasilache a încetat din viață, așa cum am arătat și în răspunsul la care vă referiți, în aprilie 1944. Or, cutremurul care a distrus blocul Carlton a avut loc în noiembrie 1940. Deci...

Tb. I. Leuștean, Vaslui. Am sesizat Combinatul poligrafic „Casa Științei” cu privire la calitatea necorespunzătoare a unor exemplare de reviste. Prin adresa nr. 19.037 din 7 noiembrie, C.P.C.S. ne-a răspuns că scrisoarea dv. a fost citită în sectoarele respective în cadrul unor adunări ale muncitorilor. Cu acest prilej s-au luat angajamente și s-au adoptat hotărîri menite a duce la evitarea rebuturilor.

Dana, Ploiești. De la început ne-am fixat ca principiu să nu purtăm corespondență decît cu cititorii care-și dau numele complet, adresa exactă și profesiunea. Dacă vreți să vă răspundem la problemele ce vă frămîntă, vă rugăm să reveniți în sensul celor de mai sus.

Nelly Băltoiu, Roșiori de Vede. Desigur că în lume există numeroase orașe pitorești și nu se poate face o clasificare prin care să se determine care din ele este „cel mai pitoresc”. Pitoresc este și Bucureștii nostru, pitoresc în felul său este și Parisul, pitoresci, fiecare în altfel, sînt Istanbulul, Rio de Janeiro, Algerul etc., etc. Cît privește bogăția în monumente istorice, la loc de frunte pot fi amintite Roma, Atena, Pekinul, Parisul, Londra, Praga, Budapesta, Moscova, Leningradul, Samarkandul etc. La noi în țară multe orașe păstrează de asemenea numeroase urme ale trecutului și monumente istorice; iată cîteva: Iași, Suceava, Brașov, Cluj, Sighișoara, Sibiu, Timișoara, Turnu-Severin, Tîrgoviște, Curtea de Argeș, Constanța etc.

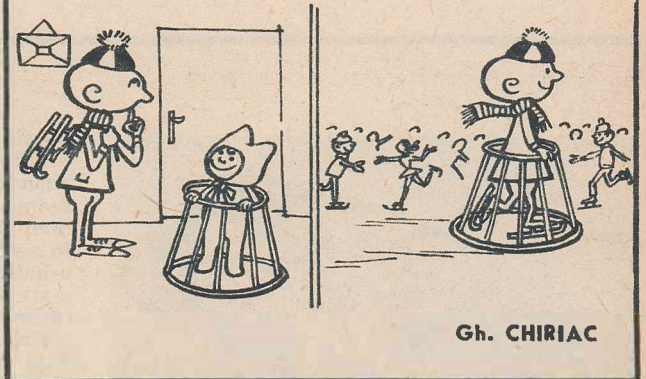
Alexandru Mic, București. Pînă acum nu am aflat de intenția vreunei edituri de a edita cartea,

A. Reiner, București. Vă mulțumim pentru aprecierile făcute. Vă promitem să acordăm și de aci încolo spațiu în revistă pentru schimbarea de adrese și de păreri ale colecționarilor de cărți poștale ilustrate, socotind această pasiune drept vrednică de toată stima. Am transmis O.N.T.-ului și Editurii meridiene sugestiile dv. privitoare la organizarea unei expoziții de asemenea ilustrate și, respectiv, la tematicile noi pe care le propuneți. Vă vom comunica răspunsurile, pe măsură ce ne vor sosi.

Traian-Eugen Pop, Gurghiu, rn. Reghin. În „Poșta noastră” din nr. 48 (28 noiembrie) am lămurit cauzele ce au generat confuzia privitoare la vîrsta la care a încetat din viață Mihail Eminescu.

Toma Erdős, Brad. Am primit relatarea dv. cu privire la consfățuirii

TURTURICĂ

Gh. CHIRIAC

șova : ilustrate ; Virgil Ghencea, asistent sanitar, Ghencea, rn. Orșova : ilustrate ; Valentina Popa, elevă, Rm. Sărat, str. M. Kogălniceanu 13, ap. 13 : ilustrate ; Steluța Bogdan, elevă, Măcin, str. Florilor 110 : ilustrate ; Tănase Florian, elev, București, bd. 1 Mai 319, bl. 21, sc. A, et. IV, ap. 18, rn. Grivița roșie : muzică ușoară, filatelie ; Nicolae Jiga, electrician, Mediaș, str. Spitalului 32 : ilustrate ; Vasile Crăciun, elev, Mediaș, str. Spitalului 36 : ilustrate ; Geta Vineș, elevă, Birlad, str. Republicii 111 : ilustrate ; Petre Rădoi, tehnician, Brașov, str. Dorobanților 15 : ilustrate ; Marin Bătoroagă, student, Petroșani, str. 6 August 20 : teme diverse ; Valeria Dragotescu, soră medicală, București, str. Băneasa Ancuța 5, rn. 1 Mai : ilustrate.

CE CĂRȚI VOR APĂREA ÎN '66

„Ce cărți noi vor apărea în colecția «Clasicii literaturii universale» și în colecția «Meridiane» a Editurii pentru literatură universală»

I. PCDOVICI
Brașov

Răspunde CONSTANTIN MĂCIUCA, directorul Editurii pentru literatură universală.

Printre noile cărți care vor apărea în anul 1966, în colecția „Clasicii literaturii universale”, se va afla, mai la început (în reeditare) romanul *Doamna Bovary* al lui Flaubert. Tot în reeditare va apărea *Germinal* de Emile Zola. Din literatura franceză este programată, de asemenea, cartea *Nababul* de Alfons Daudet, precum și *Istoria contemporană* (4 volume) a lui Anatole France.

Cu ocazia anului Dante va apărea *Divina Comedie*.

Din literatura italiană va apărea lucrarea *Viceregi* de Frederico de Roberto.

Din literatura spaniolă vor vedea lumina tiparului *Don Quijote* (am-

bele volume) a lui Cervantes și romanul *Dona Perfecta* de Galdos.

Din literatura clasică rusă vor apărea în două volume *Nuvelele și Povestirile* lui Lev Tolstoi.

În reeditare va apărea *Proza istorică latină* (un volum antologic).

Alte volume care fac parte din colecția „Clasicii literaturii universale” și figurează în planul de apariție al anului 1966 sunt : *Luisiadele* de scriitorul clasic portughez Camões, *Diamantele negre* de scriitorul maghiar Jokai Mor, *Jude neînțeleșul* de scriitorul englez Thomas Hardy.

Într-un volum antologic va apărea *Nuvela austriacă din secolul XIX*. De asemenea vor mai fi editate vo-

lumele : *Viata lui Henri Brnard* de Stendhal, *Opere alese* de Th. Fontane, *Inchisorile mele* de S. Pellico, *Țăranii* de W. Reymont etc.

Iată acum și câteva dintre volumele noi care vor apărea în colecția „Meridiane” a Editurii pentru literatură universală : *Legende din valea Benson* de Frank Hardy (Australia), *Schițe umoristice* de K. Ciudomir (R. P. Bulgaria), *Așteptare* de J. Glazarova (R.S. Cehoslovacă), *Viata în înalta societate* de J. Braine (Anglia), *Copiii soarelui* de G. Marotta (Italia), *Intimplările Nicoletinei Burssac* de Branko Copic (R. S. F. Iugoslavia), *Grîul și neghina* de F. Mamora (Portugalia), *Povestiri* de G. Nikolaeva (U.R.S.S.).

rea meșteșugarilor cooperatori din Brad. Ea este cursiv scrisă, dar în esență nu conține altceva decât datele raportului anual al cooperativei și nu se încadrează în profilul revistei noastre. Nu înțelegem de ce dv., care sînteți fotograf, preferați să ne trimiteți asemenea corespondențe și nu fotografii !

Ionel Tenné, București. Sugestia dv. de a se realiza filme care să evoce lupta ilegală a uteciștilor este binevenită. De altfel, după cum am mai scris în revista noastră, un film pe asemenea tematică va putea fi văzut nu peste multă vreme pe ecrane. E vorba de „Cartierul veseliei”, realizat de regizorul Manole Marcus.

Florin Crăciunoiu, Cluj. În prezent, orașul Brăila face parte din regiunea Galați, o regiune ce aparține Moldovei. În decursul veacurilor însă, Brăila a aparținut mai mult Țării Românești. În secolul al XVI-lea însă, orașul — cu o parte din teritoriile din jur — a devenit raia turcească, situație în care s-a aflat pînă în 1829 cînd, ca urmare a prevederilor tratatului de la Adrianopol, Brăila a fost din nou încorporată Țării Românești.

O. Popov, Hanjenkovo, Donbass, U.R.S.S. Credem că e cazul să vă adresați unei publicații literare, care va putea atît să aprecieze calitatea traducerilor pe care le-ați făcut din poezii romîni, cît și să vă pună în

legătură cu scriitorii cu care doriți a corespunde. Vă recomandăm să scrieți pe adresa „Gazetei literare” din București, rn. 30 Decembrie, bd. Ana Ipătescu nr. 15.

Ștefan Aurel, Mangalia. Despre istoria mai veche a Mangaliei — antica cetate Callatis — puteți afla multe date chiar la muzeul local. Dacă vă referiți însă numai la trecutul apropiat, desigur că lucrurile sînt exact așa cum bănuți : Mangalia era un mic tîrg plin de praf și ars de soare, care atrăgea vizitatorii doar pentru plaja sa cu un nisip foarte fin și pentru pitorescul așezării sale. Despre amenajări balneare sau hoteliere cît de cît vrednice a fi ținute în seamă, nici nu se putea vorbi în trecut. Tot ce vedeți frumos și modern în această stațiune s-a realizat în ultimii ani.

V. SILVIAN

CITITORII CĂTRE CITITORI

Următorii cititori doresc să corespundă : Victoria Drăgoescu, funcționară, Buzău, str. Gîrlești 22 : ilustrate ; Nicu Predescu, tehnician, Rm. Sărat, str. M. Kogălniceanu 13, ap. 18, et. 2 : geografie, ilustrate ; Ion Popescu, profesor, Școala de 8 ani, Cornea, rn. Or-

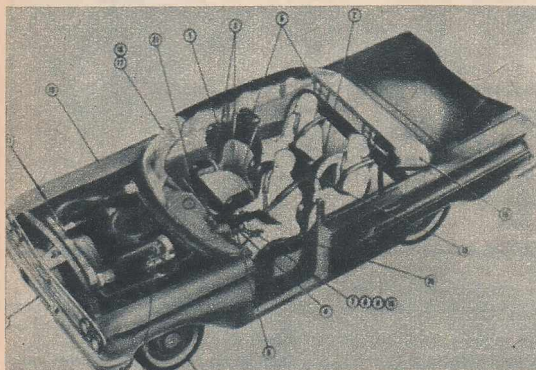
Consumați

SUCUL DE ROȘII

produs
din roșii proaspete
de cea mai bună
calitate

Gust plăcut
Bogat în vitamine

Se llyrează în sticle de 250, 330 și 550 ml și în cutii de tablă de 150 și 420 ml.

Proiectul unei „mașini sigure”. Constructorii săi au conceput 22 de dispozitive de siguranță care vor face ca eventualele accidente să nu se soldeze cu victime.

Pentru securitatea automobiliștilor

De mulți ani Statele Unite ocupă un loc de frunte, dacă nu chiar primul, în statisticele accidentelor de automobil: în ultimii 50 de ani au fost uciși în accidente de automobil mai mulți americani decât în toate războaiele la care au luat parte Statele Unite de la obținerea independenței încoace (inclusiv cel de-al doilea război mondial!). Iar potrivit cifrelor publicate de Consiliul național pentru securitatea circulației, din 1945 până la sfârșitul anului 1963 au murit în accidente de circulație 693.985 persoane, din care numai 166.650 erau pietoni. În ultimii ani, poate și ca urmare a slabei rezultate pe care le dau campaniile de „educare” a posesorilor de mașini, problema a început a fi studiată sub un aspect nou: nu acela al prevenirii, în primul rând, a accidentelor propriu-zise, cât a urmărilor lor fatale. Într-adevăr, arată specialiștii, un accident de automobil comportă de cele mai multe ori două faze: ciocnirea între două vehicule (sau între un vehicul și un alt obstacol), urmată de izbirea, în interiorul vehiculului, a corpului omenesc de unul din elementele componente ale automobilului (geam, parbriz, volan etc.). Această a doua fază a accidentului este cea care cauzează până la 80% din decese. De unde și atenția ce i se acordă acum.

Specialiștii folosiți de Comitetul legislativ mixt al statului New York pentru autovehicule și siguranța traficului, analizând principalele cauze ale deceselor, au ajuns la concluzia că, pentru a oferi mai multă siguranță pasagerilor unui automobil, ar trebui în primul rând evitat ca aceștia să se izbească de suprafețele tari, ar trebui prevenită proiectarea lor în afara vehiculului, precum și lovirea sau strivirea de către diverse piese ale automobilului.

De pe acum au fost realizate o serie de dispozitive, unele din ele — ca de exemplu centura de siguranță care împiedică proiectarea pasagerului în afara mașinii — constituind echipament obligatoriu pentru toate automobilele din statul New York. Susmenționatul comitet legislativ consideră însă

că sînt necesare măsuri mult mai cuprinzătoare, care să modifice radical actuala construcție a autoturismelor. „Dacă vom lăsa pe seama fabricanților de automobile realizarea unei mașini sigure, aceasta s-ar putea petrece în secolul al XXI-lea sau poate niciodată” — a arătat raportul acestui comitet. Ca urmare, s-a comandat un prototip de automobil la a cărui construcție să se țină seama de toate cerințele sus-amintite și de multe altele. O dată creat acest prototip, organele legislative ale statului New York intenționează ca, prin adoptarea unor legi corespunzătoare, să oblige pe fabricanți să aplice la noile lor modele inovațiile propuse de specialiști. În caz contrar, automobilele nu vor putea circula pe teritoriul statului New York.

Este deocamdată greu de prevăzut care va fi efectul acestor bune intenții. Consiliul național pentru securitatea circulației a apreciat că în viitorii 15 ani aproximativ un milion de americani (dintre care 200.000 pietoni) vor suferi accidente de automobil, dar că, prin adoptarea unor măsuri ca cele de mai sus, din acest milion circa 640.000 de vieți ar putea fi salvate. Ținând seama de aceste aprecieri nu este exclus ca opinia publică să se poată face, de astă dată, auzită și de către magnații din Detroit.

R. VIANU

Orașul însetat

„Va fi destulă apă pentru toți? Nu voi ajunge oare prea tîrziu la cișmea? Nu aștept degeaba?” — sînt întrebări care și le pun mîile de oameni ce formează cozi imense în preajma cișmelelor.

În fiecare luni și vineri Hong Kongul oferă un spectacol neobișnuit: lungi cozi pentru apă. Fie ploaie sau soare torid — în fața cișmelelor, pompelor și robinetelor de pe străzile orașului oamenii așteaptă cu răbdare să curgă firul de apă și să le vină și lor rîndul să-și umple bidonul. Orașul se resimte în asemenea măsură de pe urma lipsei de apă, încît chiar și luxuasele camere de baie ale somptuosului hotel Hilton sînt pentru pasagerii lui niște încăperi inutile.

Descriind acest spectacol, revista elvețiană „l'Illustré” amintește de ancheta făcută de Organizația Mondială a Sănătății în 75 de țări ale lumii, cu o populație urbană ce numără actualmente 320 milioane locuitori. Dar numai 33% din cei 320 milioane au apă la domiciliu, 26% se alimentează de la cișmele comune, iar restul de 130 milioane își procură apa din rîuri, puțuri sau alte surse.

În ce privește Hong Kongul — observă „l'Illustré” — apa rămîne problema nr. 1. Cît de ample sînt implicațiile lipsei de apă ne putem da seama trecînd în revistă cîteva cifre specifice de consum industrial. Astfel, pentru a produce o cutie de conserve de legume sînt necesari 40 litri de apă, pentru 1 kg de hîrtie — 100 litri, pentru 1 kg de țesături de lînă — 600, pentru o tonă de oțel — 20.000 litri.

Cișmelele publice din Hong Kong sînt literalmente asaltate. Lipsit de surse de apă, orașul se aprovizionează printr-un sistem de rezervoare și canale care acumulează apa ploilor de pe întreaga lui suprafață (1.013 km pătrați), în cursul lunilor umede, din mai pînă în octombrie. Dar cele 14 rezervoare sînt rareori pline și cantitatea de apă colectată nu poate satisface nici nevoile industriei, nici pe cei 3,5 milioane de locuitori ai orașului.

I. CORIBAN

În desişurile pădurilor guatemaleze

Colonelul Enrique Peralta Azurdia, șeful juntei militare aflate la putere în Guatemala, a declarat că în viitorul apropiat armata va porni la o nouă ofensivă împotriva partizanilor. Această declarație — oarecum ciudată dacă se au în vedere repetatele sale comunicate potrivit cărora „partizanii au fost complet lichidați” — nu face însă decît să confirme faptul că partizanii guatemalezi organizați în F.A.R. (Forțele armate revoluționare) continuă să provoace neliniști dictatorului Azurdia.

Potrivit relatărilor ziarului american „National Guardian”, partizanii acționează în mai multe regiuni și în special în departamentul Izabal din nord-estul țării, fieful principal al societății „United Fruit”, precum și în Escuintla. Prima „ofensivă” a fost declanșată împotriva lor de către mercenarii lui Azurdia — sprijiniți de consilieri tehnici și de parașutiști străini, precum și de unități militare din Honduras — în zona frontierei dintre Guatemala și Honduras, în speranța că grupările F.A.R. vor fi împinse spre coastă și nimicite. Aviația, artileria, tancurile au pornit spre munți, bombardînd districtele sătești controlate de F.A.R., incendiînd ferme, iar infanteria s-a datat la represiuni violente arestînd, torturînd și ucigînd țărani suspecți de simpatii pentru partizani.

Dar partizanii, ajutați de populație, au reușit în cele din urmă să evite încercuirea și, inițiînd o serie de acțiuni, au aruncat în aer poduri, au întrerupt circulația pe liniile ferate și comunicațiile telefonice și telegrafice între diferite orașe ale țării. Mai mult,

Partizani guatemalezi într-una din regiunile controlate de F.A.R.

ei și-au intensificat în acest timp activitatea până și în capitala țării, unde au atacat cazarmile gărzii naționale. „Pe pereții clădirilor din Guatemala — arată revista mexicană «El Siglo veinte» — apar pretutindeni inițialele F.A.R., simbolul Forțelor armate revoluționare. Inscripția aceasta era prezentă mai des decât afișele de propagandă pentru alegerile în Adunarea Constituantă, care au fost întâmpinate de populație cu o totală indiferență. Această farsă electorală, acest joc «de-a democrația» nu se împacă de loc cu practica terorii, cu zecile de «dispariții» misterioase ale adversarilor regimului, cu descinderile la sediile sindicatelor muncitorești și țărănești... — observă în continuare comentatorul revistei mexicane.

În districtele din munți controlate de partizani (care deși slab populate sînt totuși legate prin căi de comunicație de regiunile dens populate) F.A.R. a instituit tribunale revoluționare care judecă și condamnă pe cei ce s-au făcut vinovați de crime împotriva poporului.

Acțiunile partizanilor și sprijinul de care

se bucură în rîndurile populației demonstrează că sămînța revoltei, pe care juntele militare încearcă s-o înăbușe, incolțește în ciuda tuturor presiunilor.

A. BART

Rossellini și filmul didactic

Noul film pentru televiziunea italiană, realizat recent de Roberto Rossellini și caracterizat de acesta drept prima sa lucrare „didactică”, este intitulat „Fierul”.

Departa de a fi un documentar — gen considerat plictisitor de renumitul regizor — „Fierul” e un film artistic care urmărește în cinci părți de câte o oră evoluția folosirii acestui metal, de la descoperire și pînă la prelucrarea sa actuală, reînviind pe ecran crîmpele din istoria omenirii.

În planurile de viitor ale lui Rossellini figurează ecranizarea vieții lui Socrate, care îi va permite un studiu al societății elene antice, apoi un film de același gen „didactic” despre revoluția industrială prin care a trecut omenirea, cu accentul pe evenimentele politice care au rezultat din acest proces. Toate — subliniază Rossellini — vor fi realizate ca filme artistice, cu actori profesioniști și destinate în special televiziunii.

Noua direcție a activității lui Rossellini a provocat o îndreptățită surprindere în rîndul cineaștilor din lumea întreagă.

Cauzele acestei cotituri în activitatea sa — a declarat Rossellini revistei italiene „Vie Nuove” — se datoresc faptului că se face simțită o serioasă criză culturală, criză de care și arta cinematografică este răspunzătoare. Arta contemporană nu se poate rezuma — după părerea regizorului — exclusiv la tratarea unor probleme pe care acesta le consideră abstracte. De aceea el a hotărît

să rupă cu genurile și tendințele filmului artistic contemporan. Prin noul gen pe care îl abordează, Rossellini vrea să depășească limitele actuale ale cinematografului, care — afirmă el — redă doar fenomenele superficiale ale prezentului.

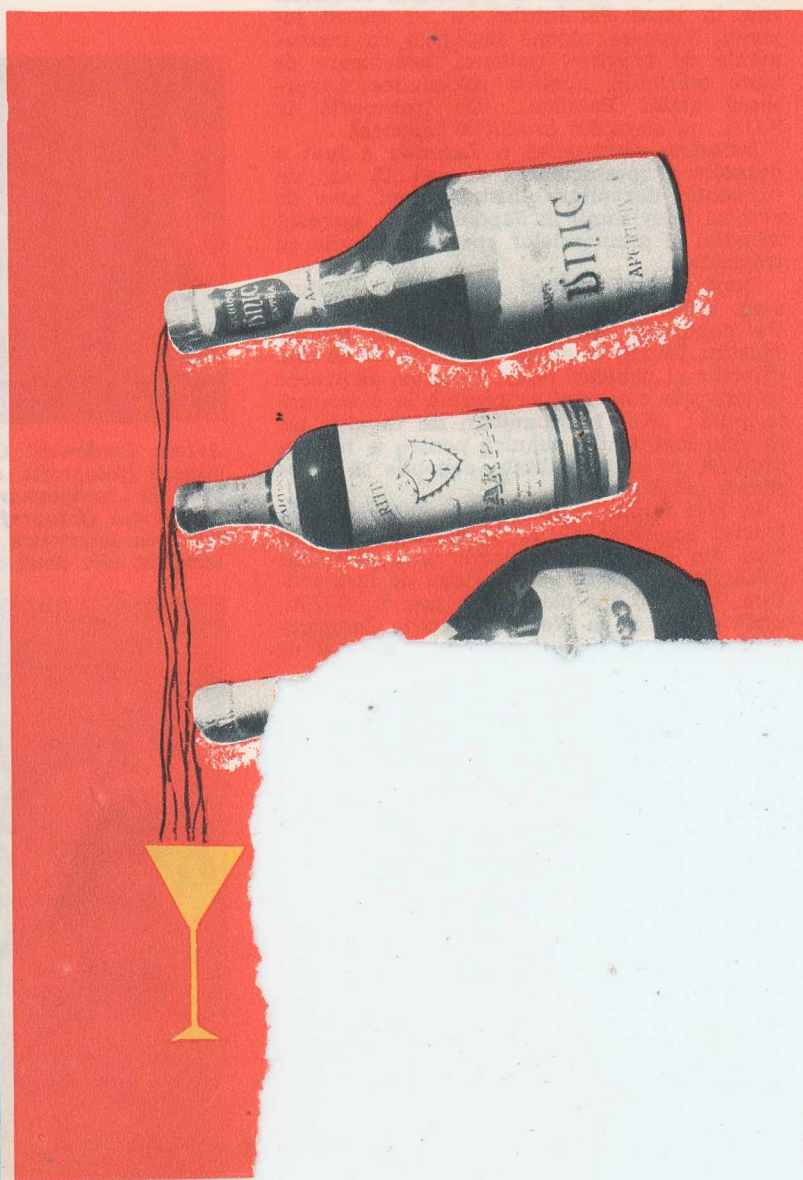
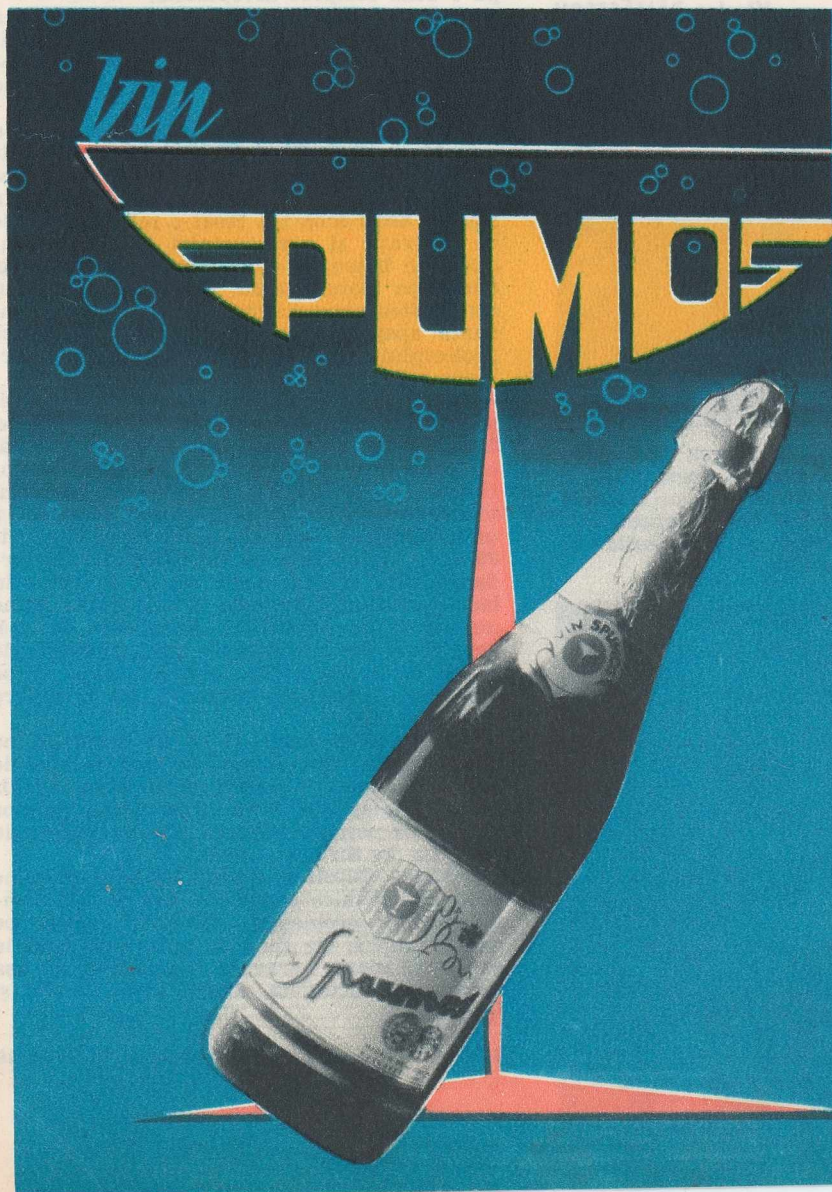
Condamnînd curentele existente azi în cinematografie, ca „Cine-verité” și altele, Rossellini a declarat că toate aceste căutări nu sînt decît semnele unui faliment total, că înșiși promotorii acestor tendințe recunosc că au apucat pe „noua” cale fiind incapabili să găsească o temă și să realizeze un scenariu acceptabil.

Regizorul italian Roberto Rossellini realizator, printre altele, al filmelor „Roma, oraș deschis” (1945), „Generalul della Rovere” (1959) și „Vanina Vanini” (1961).

„Mă adresez didacticului — a afirmat Roberto Rossellini în cadrul aceleiași declarații — pentru că sînt profund convins de necesitatea acestuia... Omenirea face pași uriași înainte; e imposibil să ignori lucrul acesta și să-ți concentrezi în continuare toată atenția asupra unor drame mărunte”.

Matel GALL

5.000 de studenți londonezi au luat parte la un marș de protest, pe străzile capitalei britanice, împotriva regimului rasist ce domnește în toate domeniile de activitate din Republica Sud-Africană.

Aspect din expoziția „Imagini din România” deschisă recent în marea sală a Sorbonei, sub patronajul d-lui Jean Roche, rectorul Universității din Paris.

Minusculele aparate ale lui Masuru Ibuka

Acum zece ani, într-un film comic american, eroul urmărit de un leu infuriat apăsa zadarnic pe trăgaciul unei puști pe care scria: „Made in Japan”. Publicul râdea.

Dar, în 1962, primul cosmonaut american, John Glenn, a filmat în tot timpul călătoriei sale în jurul Pământului cu un aparat japonez. Vapoare nipone încărcate cu instrumente de precizie, radiouri, televizoare de toate mărimile, aparate fotografice traversează astăzi Pacificul. Ele transportă în S.U.A. un sfert din producția japoneză.

Industria electronică a Japoniei a luat o dezvoltare spectaculoasă în cei 15 ani de existență, dezvoltare ilustrată mai ales de avântul televiziunii în Japonia și de succesul mondial al minusculelor aparate de radio cu transistori.

După război, alături de vechile trusturi s-au înființat noi întreprinderi. Unul dintre debutanți este fostul inginer militar Masuru Ibuka, acum în vîrstă de 60 de ani, director al uzinelor Sony. Filozofia sa în ceea ce privește comerțul se rezumă la o singură formulă: „Noi împrumutăm de la alții tot ce este înaintat în tehnică pentru a fabrica produse de înaltă calitate, capabile să cucerască piețele”.

În 1945 Ibuka cumpără magnetofone de la trustul american G. I., le perfecționează și face din ele — cu ajutorul unei campanii publicitare eficiente — un articol de larg consum. După 7 ani pleacă din nou în S.U.A., unde obține de la Western Electric Company

germanii posedînd proprietățile unei lămpi de radio. Astăzi aparatele de radio cu transistori japoneze inundă piața tuturor continentelor. Peste 80% din „transistorii” fabricați la Sony, Matsushita sau Mitsubishi — adică aproape jumătate din producția electronică japoneză — se vînd în străinătate, aducînd cîștiguri de sute de milioane de dolari. Aceasta a determinat trusturile nipone ca, începînd de anul trecut, să-și îndrepte eforturile în direcția fabricării de televizoare cu transistori destinate tot exportului. În prezent se trimite lunar în S.U.A. 15.000 de astfel de aparate, cu un diametru de 12 cm.

Masuru Ibuka a cumpărat recent de la societatea americană Paramount Picture licența unui procedeu de televiziune în culori. Astăzi, în Japonia, din cele 7 canale de televiziune, două emit în culori. Firma Sony intenționează să facă din televizoarele în culori un produs de larg consum și un obiect de export.

Viitoarea reușită a industriei electronice japoneze este „videorecorderul”, un aparat care înregistrează imagini și sunete pe aceeași bandă magnetică, dînd posibilitatea de a reproduce orice emisiune de televiziune. Aparatele americane de acest gen au încă dimensiunile unui dulap, pe cînd videorecorderul japonez nu este mai mare decît un televizor obișnuit.

Cît privește producția de echipament electronic de folosință industrială — relativ redusă actualmente — ea va ocupa un loc mai important în activitatea firmei Sony.

Viorica TĂNĂSESCU

Artera londoneză Oxford Street, feeric luminată (fotografia de sus), și acest pitoresc grup de „zampognari” (cimpoieri) pe o stradă din Roma (fotografia de jos) constituie aspecte caracteristice apropierii sărbătorilor de iarnă în cele două capitale.

Un fluviu disputat

În localitatea Al Adasia au fost inaugurate în mod oficial lucrările primei etape a proiectului arab de exploatare a apelor Iordanului și afluenților săi. Consiliul de Miniștri al Libanului a aprobat de asemenea un credit de un milion de lire pentru începerea studiilor privind exploatarea rîului Hasbani în nordul țării.

Astfel problema Iordanului a revenit în paginile presei din această parte a lumii. Iordanul, lung doar de circa 300 km, își are izvoarele în Siria și Liban, de unde coboară în pantă pînă la lacul Tiberiada, de pe teritoriul Israelului, despărțind împreună cu afluenții săi, Siria, Libanul și Iordania de Israel. Posibilitățile potențiale ale Iordanului sînt considerabile. Apele sale pot fi folosite pentru irigarea unor întinse terenuri, pentru cultivarea diferitor plante agricole. Rîul poate fi de asemenea făcut navigabil și amenajat pentru aplicarea unor proiecte hidroenergetice.

Încordarea existentă însă între țările arabe și Israel nu a permis pînă în prezent reglementarea problemei utilizării apelor rîului pe o bază reciproc acceptabilă.

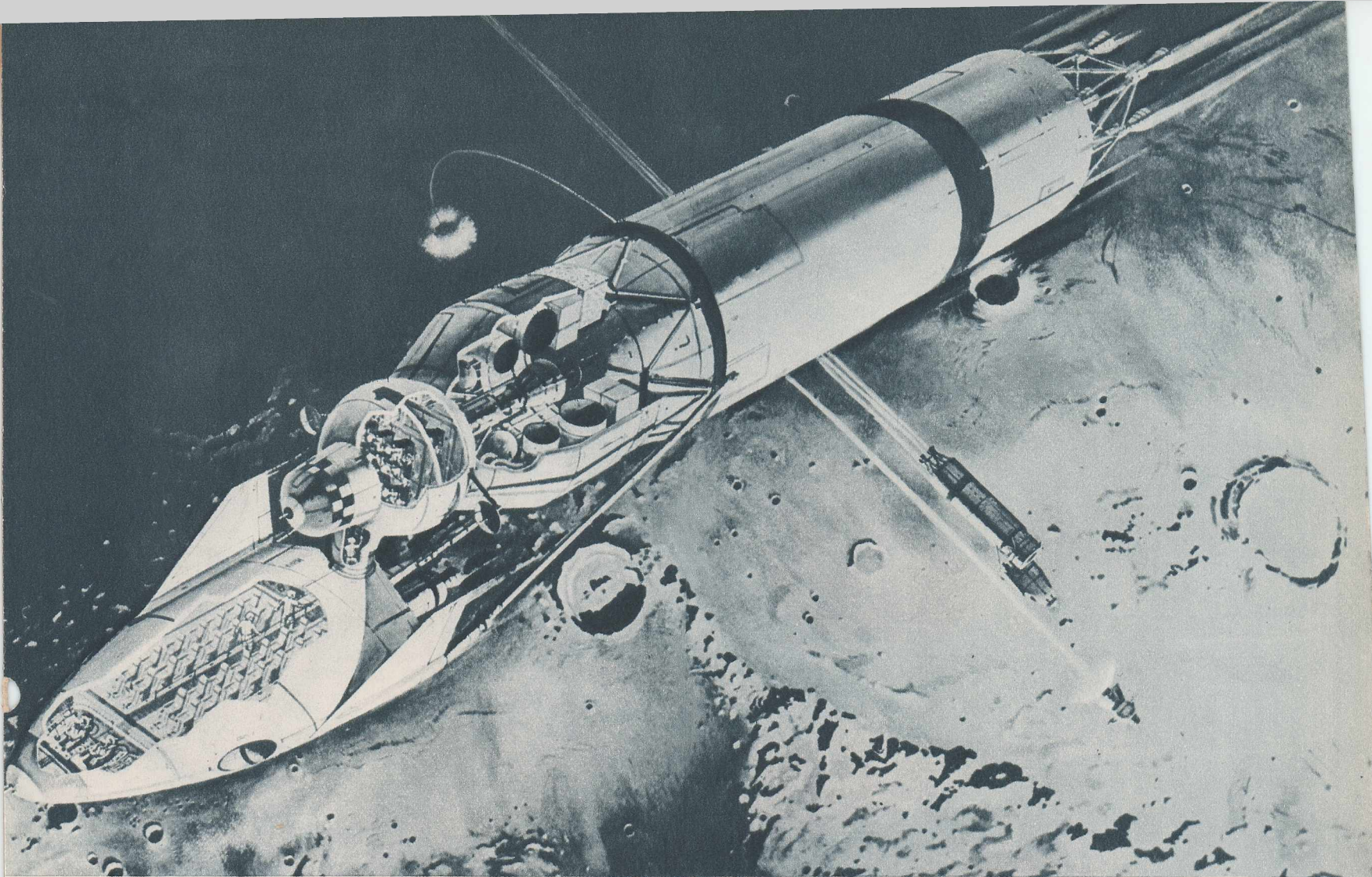
De-a lungul anilor, încă de cînd Palestina se afla sub mandat britanic, s-au întocmit numeroase proiecte în vederea folosirii apelor Iordanului, dar toate au fost respinse fie de țările arabe, fie de Israel.

La sfîrșitul anului trecut, Israelul și-a anunțat intenția de a deriva unilateral apele Iordanului pentru a iriga deșertul Neghev, care ocupă aproape jumătate din teritoriul său. În acest scop s-a creat o rețea de canale de derivație și s-au instalat în deșert conducte de beton de cîte 2,7 m diametru. Totodată, pe malul lacului Tiberiada a început construirea unor puternice stații pentru pomparea apei în deșertul Neghev. Înfăptuirea proiectului Israelului ar avea însă drept urmare scăderea nivelului Iordanului.

În fața acestei situații, la propunerea președintelui R.A.U., Nasser, țările arabe, întrunite în conferințe speciale, au adoptat un contraproiect, prevăzînd folosirea apelor fluviului și a afluenților săi de pe teritoriul țărilor arabe. Proiectul prevede construirea unui baraj — lung de 1.150 m și înalt de 90 m — la Marhîba, pe rîul Yarmuk din Iordania, care ar opri acest rîu să se verse în lacul israelian Tiberiada. El va putea reține un volum de 200.000.000 metri cubi de apă, ceea ce ar permite irigarea unei suprafețe de 20.000 de hectare. Tot aici ar urma să se instaleze o centrală electrică cu o putere de 30.000 kW.

Un alt baraj urmează să fie construit pe rîul Hasbani din Liban. Se vor începe de asemenea lucrări pentru deturnarea apelor rîului Banias din Siria. Executarea acestor lucrări ar permite irigarea unei suprafețe de 3.500 ha în Siria și Liban.

Desigur, folosirea apelor Iordanului pune probleme tehnice complexe. Dar și mai complicate sînt problemele de ordin politic pe care le ridică, ele fiind de natură să ducă la o și mai mare agravare a relațiilor și așa extrem de încordate dintre țările arabe și Israel.

NAVA COSMICĂ

(Urmare din pag. 13)

sint foarte bine și în cotețe mici. În sfârșit posibilitatea de a obține pui cu ajutorul incubatoarelor permite ca în cazul cind unele din ele ar pieri, efectivul de păsări să se refacă repede.

Aproape același lucru se poate spune despre rațe și iepurii de casă. Drept care, după toate probabilitățile, și aceștia vor însoți pe om în expedițiile interastrale.

...ȘI UN ACVARIU

Cercetări recente au dovedit posibilitatea folosirii în sisteme biologice închise a viețuitoarelor denumite plancton și a citorva specii de moluște. În ce privește calitățile sale nutritive, zooplanc-tonul nu se arată mai prejos decît cele mai bune specialități de carne. Uscat, el conține 7% grăsimi, 59% albumine, 20% hidrați de carbon și 14% hitină.

Dar un metru cub de plancton dă în 24 de ore o producție extrem de scăzută — doar 75-110 grame în greutate brută. Din această cauză el poate constitui numai o parte componentă a complexului alimentar în care, alături de el, ar intra algele unicelulare și peștii.

Rația cosmonautului va fi îmbunătățită în mod simțitor prin prezența pe navă a peștilor. Nu s-a stabilit încă cu precizie ce pești vor trebui să-și găsească locul în „acvariul cosmic”. Rețin însă atenția unele specii de pești denumiți labirintieni, precum și

macropozii. Aceștia sint nepretențioși și posedă organe care le permit să respire oxigen direct din aerul înconjurător. Ei ating dimensiuni relativ mari și au o descendență numeroasă. Unii cercetători japonezi, Nakamura și alții, propun să se folosească și așa-numiții peștișori de aur (o varietate a carasului).

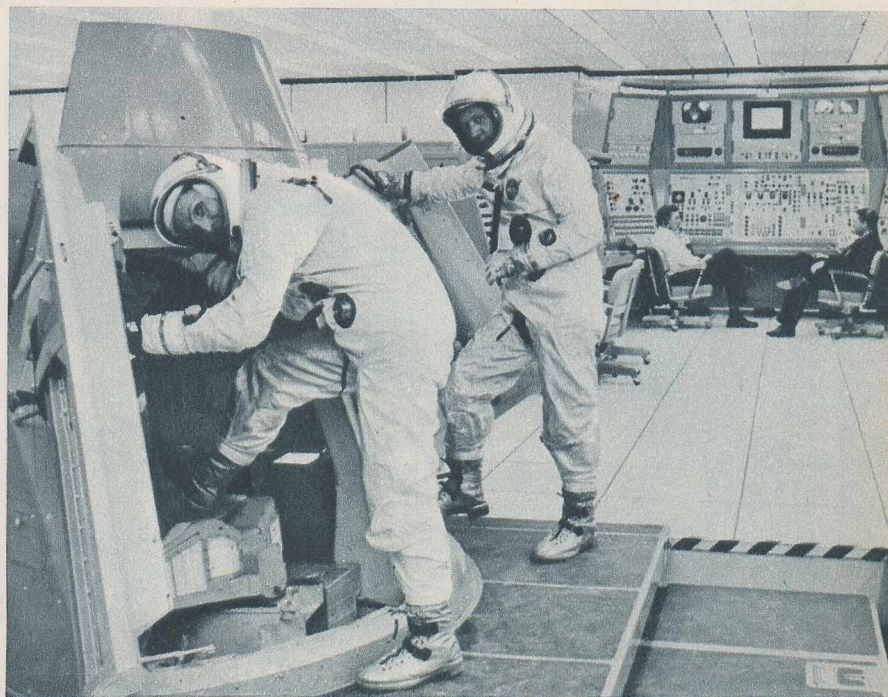
Crearea unui sistem închis cu multe verigi reprezintă, așadar, o problemă științifică foarte complexă. În zborul cosmic acest sistem va permite restabilirea permanentă a rezervelor de oxigen, apă, alimente precum și folosirea tuturor produselor vitale. În cadrul lui va fi asigurat totodată un circuit complet de substanțe chimice necesare vieții, în condițiile echilibrului biologic între diferitele verigi componente. Dispozitive automate speciale vor regla funcționarea sistemului în ansamblu, în perioada zborurilor cosmice îndelungate.

Numeroase colective științifice lucrează în această direcție. În prezent se studiază intens probleme legate de restabilirea rezervelor de apă și aer și de completarea resurselor alimentare ale viitorilor astronauti „de cursă lungă”.

Astfel, pas cu pas, pătrunzind în Cosmos, omul își va crea și acolo, în jurul său, condiții tot mai apropiate de cele pămîntesti...

Adrian NICULESCU

Așa va arăta interiorul unei nave cosmice peste 20-30 de ani ! Desenul de mai sus reprezintă proiectul (actualmente în curs de studiu) al unei rachete de transport pentru 28 de pasageri pe ruta Pămînt-Lună. Dus și întors — cel puțin așa afirmă proiectanții.

La unul din centrele de antrenament al astronautilor americani.

FLACĂRA. Redacția : București, Piața Științei 1, raionul 30 Decembrie. Căsuța poștală 3507, Of. 33. Telefon 17.60.10—Int. 1744. ABONAMENTE la toate oficiile poștale, la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. TARIF DE ABONAMENTE : 3 luni — 26 lei ; 6 luni — 52 lei ; un an — 104 lei. PREȚUL REVISTEI : 2 LEI. TIPARUL executat la Combinatul poligrafic „Casa Științei”. MACHETA : Vlad MUȘĂTESCU.

Lăsați ochii să vorbească, dar subliniați-le expresia folosind:

- fardul pentru gene „CONTUR“;
- fardul pentru pleoape „SANDA“;
- creionul dermatograf